

Mak Magan Zisasiyet yaŋaŋ meluwaŋ kapi mge

Mak ek Zisasiyet nembraŋane eknengalen maneengatnaŋ yek. Ek Pâlyet notnaŋgat donañ. Egat kwitnaŋ ŋen Zân Mak makuip. Ek Zelusalem mkaen sokbeye kogogapmti Zisasiyaŋ zigok mamkwakwatnaŋ e nâmâtâtîm tati keyet ketañ kuye. Ma Zisasiyet nembraŋane eknemagengatnaŋ zet notnaŋ nâŋge kemak temakwep timtusum kuye. Makgat donañgat kwitnaŋ Banabas (Kolosi 4:10) kegogapmti egaŋ Pâlmak donañ idamâti Kawawaŋgalen Zet Zapat Dolakŋaŋ kapi kumbeme am Zuda maŋgeen ku sokbemberaŋmagen mege (Nembayelen Muluwin 15:38-40).

Kan egaŋ buŋam zapat kapi kuyeen am Loma msalengatnaŋ amobotnaŋaŋ egat kendaŋan mambien eknenaŋ an winde toŋ eknengat nâme mobotnaŋ mambemtangapmti Zisasiyet yaŋaŋ an winde toŋ Kawawaŋmagengatnaŋ koge kekok kuye. Magaŋ Zisasiyaŋ mulupmaŋ Bipmaŋ Kawawaŋaŋ zempeme kogeen yaŋbemti mgeen sakwep sakwep mimiŋaŋnok kogok kuye. Egaŋ meluwaŋ mgeen zet kabonj sambe aikbek: “Mimiŋak”, “Mmambeyegak”, “Pataŋ zemti keyegak”. Zet notnaŋ zet timtâmîti zenzenaŋnok kumâge. Zisasiyaŋ msalen koti maŋgeyelen ma gakikiŋaŋ ma gakikiyengatnaŋ wage keyelen zet zapatnaŋ omba mge.

Zet noteknaŋ teman kapigogaŋ Makgalen buŋam zapat keŋan talip:

1:1-8 Zân an tu zulutindendeŋaŋ mulupmaŋ yaŋbebeŋaŋ

1:9-11 Zisas Zânaŋ tu zulutpeye

1:12-13 Zisasiyaŋ Sadaŋgalen tetimaemaen moti ku sukŋaŋ beye

1:14-6:29 Zisasiyaŋ Galili msalen Kawawaŋgalen Zet Zapat Dolakŋaŋ zemkawaŋ beye

6:30-9:32 Zisasiyaŋ Galili msalen Kawawaŋgalen Zet Zapat Dolakŋaŋ mulup mdelaŋpepeyelen bududuk beye

10 Zisasiyaŋ Zudia msalen Kawawaŋgalen Zet Zapat Dolakŋaŋ zemkawaŋ beye

11-15 Zisasiyaŋ sindem timti gakikiŋaŋgalen zet zapat

16 Zisas wawatnaŋgalen zet zapat

Zân tu zulumut anaŋ Kawawaŋgalen Zet Zapat Dolakŋaŋ zemkawaŋ beye

(Matiyu 3:1-12; Luk 3:1-18; Zân 1:19-28)

¹ Zânaŋ Kawawaŋgat Nemunaŋ Zisas Kilaisiyelen Zet Zapatnaŋ Dolakŋaŋ kapi yaŋbemti ku zemsokbeye. ² Kwitnaŋ kwitnaŋ kapuk sokbembeyet Kawawaŋgalen golaŋ zenze an Aizayayaŋ eweŋan baen meluwaŋ pigok mge:

“ ‘Nânik!’ Kawawaŋaŋ zet pigok zeye, ‘Neŋ buŋam zapat zenzenn an ŋen zempema egaŋ koti ŋeŋaŋ bemindamti selin weyaŋindewe.’ *(Malakai 3:1)*

³ An nenan msat tungupman kwizet kapigok takuin, ‘Amobotnangat setnan weyanme doanang bak.’ ” *(Aizaya 40:3)*

⁴ Zet keyet katan Zân tu zululut anang msat tungupman sokbemkawan beme am sambeyan ekmagen meti yomengatnan kenjin gilik zemti tu zulupme Kawawanang yomin zemzulutindendeyet mandiindomtan. ⁵ Âpme Zudia msalen ma Zelusalem mka teman am mambien eknen sambeyan ekmagen âlâk zem meti mama mimiñin bekanang ke zemsokbeme Zânan Zodan tuyen tu zulutindeye.

⁶ Âpme Zânan iknan melakandunang teepman kamel keyet zupmanang weyayanang ke peme topme bitimanang songom seknanang weyayanang pemanen zamamtan. Âpme meunang gwidek ma bizik tunang mee ke timti manimamtan. ⁷ Egan Zet Zapat Dolaknan kapigok am zemkawan bemin-daye, “An hamnanen takozin, ek windenangben penang, ek bekebon neñ bukabonang elenang tim-pema nep ku bewe. ⁸ Neñ belak in tu etan manzulutindeyap. Yan egan iknan kobeen Kawawanangalen Emetak Ten ke indame tiwep.”

*Zânan Zisas tu zulupeme Sadanang tetipeye
(Matiyu 3:13-14; Luk 3:21-22; 4:1-13)*

⁹ Kan keyet Zisasiyan Nasalet mkaengatnan Galili msalen kopatan zemti Zânmagen mepme Zânan Zisas Zodan tuyen tu zulutpeye. ¹⁰ Zulutpeme Zisasiyan tuyengatnan kwapme kwapme keyegak kululun nandem tapme Kawawanangalen Emetak Tenang sasakandenombe kebon benti ekmagen toge. ¹¹ Topme

kululuṅengatnaṅ zet ṅen kapigok toge, “Geṅ nâgât Nemun dolakṅaṅ penaṅ. Neṅ gâgât gogot penaṅ mamiap. Geṅ nâgât keṅ mamim oloṅen bemnenik.”

¹² Zemdelaṅ zeme keyegak Kawawaṅgalen Emetak Tenṅaṅ Zisas peṅpeme msat tuṅgupman igak mege. ¹³ Meti ke kasup 40 kekok songom kukṅaṅbeṅ didikṅaṅgatnaṅ ekṅengat tuṅguwinan meti mame Sadaṅgalen tetimaemae sambe sokbemsaye yaṅgut egaṅ katikṅaṅ bemti tage. Kekok mme Kawawaṅgalen ensel kululuṅengatnaṅ ekṅenaṅ kot mukulem mpewien.

Zisasiyaṅ nembanaṅe yaṅbemti zulak zulak in-datiye

(Matiyu 4:12-22; Luk 4:14-15, 31-37; 5:1-11)

¹⁴ Âpme amobotnaṅ Elolaṅ Zân mka katikṅaṅ peme tage. Kan keyet Zisas ek Galili msalen meti Kawawaṅgalen Zet Zapat Dolakṅaṅ am sambe ¹⁵ pigok manzemzikat indametan, “Kawawaṅgalen zemâtâtâtgat katnanen mama kan bududuk bein. Keyet yomengatnan keṅin gilik zemti Kawawaṅgalen Zet Zapat Dolakṅaṅ nâmti nâmkipeit.” Kekok mandiindometan.

¹⁶ Yaṅ misenṅen Zisasiyaṅ Galili tundua ganzenaset wapme wapme metneti Saimonmak datnaṅ Endulu egelaṅ tunduaen aṅgalayet elenṅolamidanaṅ aṅgala tatimalut idige. An zut ke muluwit ṅotekṅaṅ aṅgala titi mulup ke mamtemun. ¹⁷ Yaṅ Zisasiyaṅ metneti idikti pigok diidoeye, “An zut, it neṅmak kopmalu meti neṅ aṅgala matilup kekokgak am timti neṅmagen

tusum indendeyelen mulup ke zikat idawap.”

¹⁸ Zeme egelan nânânjak elengolamit mee pi timalu temepme keyegak wati Zisas mâpmebun.

¹⁹ Belaknik bugan dati meti naman Zebediyet nemulatnenet Zemsmak Zân idaige. Egelan kegogak wanjanidan tati elengolamit taomkekmalu ²⁰ idikti keyegak kwizet idakumtetime nâmti biwit Zebedi ma mulup an notnan wanjaen tabien eknen katim indemti kot Zisas mâti mebun.

²¹ Meti eknenan Sabat tagonjo kanen kan keyet Zisasiyan nembanjane eknen ke indatime Kapaneam mkaen moti Zuda ilinangalen sesewat mkaen moweti Kawawanngalen Zet Zapat Dolaknan am zemzikat indammege.

²² Âpme amnan zetnan ke nâmti zet zenzenangat nâmtemtem omba penan mbien. Zisasiyan naman zii zet zikat indanda an eknenan zet manzemtemienen e silim indemti windenjanben zemzikat indammege.

²³ Âpme an nen we bekananmagan totapmangeyan wat kanjan teman kumti zeye, ²⁴ “Zisas Nasalet mkaengatnan, geñ eneyet kot omenzan ndamti ndawalesâgât tapmnik? Geñ Kawawanmagengatnan An Terj penan ke nâmâtâgeyap.”

²⁵ Zeme Zisasiyan we bekanan an kenan tage keyet zemkulumpemti zeye, “Geñ zet sambe mimipiñ buzak angat kenangatan kwati belaknan met!”

²⁶ Zeme we bekanan an bekan piwan seknan windenjanben mbutemti kanjan teman penan

kumti an kejangatnan kwati mege. ²⁷ Âpme am tabien ekñenañ nâmtemtem penañ mti ilinak met zenâ zenâ mti zewien, “An kapi kwilekiyet set alakñañ penañ zikat ndame eknuwa? An kapi we bekanañ ekñen zemindeme mebegalen keyet windenañ tasaingapmti zetnañ zeme gawepumti mezin.”

²⁸ Âpme keyet zapatnañañ sakwep penañ Galili msalen ilindiñ palakñañ bemekopme am sambeyañ nâme delañ zeye.

*Zisasiyañ am zawatmak sambe weyañindeye
(Matiyu 8:14-17; Luk 4:38-44)*

²⁹ Zemsmañ Zânãñ Zisasmak ilinsakwep Zuda ilinañgalen sesewat mkaengatnan toti Saimonmak Endulu egegalen mkaen mowebien. ³⁰ Âpme Saimongat tatnañ imbi zawat sek kikip temañ tapmme keyet zapatnañ Zisasiyet ³¹ dundume nâmti egañ mka keñañ tawemañgaen ke meti betnanen atamti mwapme keyegak zawat sek kikip bepiwan katikpeme wati timbumuluñ indaye.

³² Mti tatnepeme msat tambusât tapmme am notnañ ekñenañ noline zawatmak ma we bekanañinmak indatimti Zisasmagen kopmâbien.

³³ Kogogak mka keyetnañ am mee piyañ ilinsakwep mka dembusegeset pi met gak zemti tabien.

³⁴ Âpme egañ an zawalin sepem igak igak ma we bekanañinmak mâtindeme we bekanañ ekñenañ Zisasiyet yañañ nâmâtâpewiengapmti egat yañañ ku zemsokbembeyet zemkulumindeye.

³⁵ Mulup ke tapmnetneti wenge yañ tambuñan penañ ewe msasapiñ tapme Zisasiyañ wati mkaengatnan toti msat kwisak piñan penañ igak

metati dundundu mulup tapmimange. ³⁶ Âpme Saimonmak am notnaŋ tabienanŋ Zisas mâti mebien. ³⁷ Meaikti zewien, “Zisas! Am sambe ekŋenanŋ gâgât tatimalip.”

³⁸ Zeme Zisasiyanŋ pigok diindoye, “Neŋ Kapaneam mka ke wa belak ku pemkola, ke nin mka sokŋanik notnaŋ tapmezinen ke meti Zet Zapat Dolakŋanŋ eyo diindondoyet nâmti kola.”

³⁹ Âpme Galili msalen mka katanŋ tokwati Zuda ilinanŋalen sesewat mkaen meti Zet Zapat Dolakŋanŋ diindomti am notnaŋ we bekananŋ keŋinan tatatnaŋ eyo mâtindeye.

Zisasiyan an ŋen liŋgit satnaŋanmak mme ŋeluye

(Matiyu 8:1-4; Luk 5:12-16)

⁴⁰ Âpme an ŋen liŋgit satnaŋmaganŋ Zisasmagen kotpedondom samti pigok yaŋkwesiye. “Amobotnaŋ, geŋ ŋep weyaŋneneyelen nânik beme liŋgit satn kapi mmane ŋeluk.”

⁴¹ Zeme Zisasiyan an ke ekti egat kemberŋ penaŋ nâmti betnaŋanŋ sekŋanen timakti zeye, “Ŋep nâmgeyapgat liŋgidi ŋepbak!” ⁴² Kogok zeme keyegak liŋgit satnaŋanŋ piwan ŋelume sekŋanŋ dolakŋanŋ beye. ⁴³⁻⁴⁴ Âpme Zisasiyan an keyet zeye, “Geŋ meti am ŋengat sedi dolakŋanŋ bep keyet zet zapatnaŋ ku diindomane nâseip. Geŋ belak buzak meti sâpe sâpe bumbu an ekmagen mepmane egaŋ sekdi weyaŋ wiliŋgim gikme delaŋ zeme geŋ eweŋan baenen Mosesiyanŋ sâpe sâpe zigoset bumbuyelen meluwanŋ mge keyet katanŋ Kawawaŋgat sâpe sâpe bumane amanŋ liŋgit satnaŋdi dolakŋanŋ bep keyet yaŋanŋ

nâseip.” Zisasiyan zet windenənben kekok zemti keyegak zempeme mege. ⁴⁵ Yangut an piwan selen mepmambe dolakənə beye, keyet zet zapatnə am sambe diindom mege. Keyepmti Zisasiyan mka teman am sambeyən kot bemisikti bembuluŋ tabien. Keyepmti egaŋ igak msat tuŋgupman meti âlâk gâlâk tapme am mka nənde sambeyən ekmagen kopmâbien.

2

Zisasiyan an wesin nən mme dolakənə beye (Matiyu 9:1-8; Luk 5:17-26)

¹ Zisasiyan mameti ewe gilik zem Kapaneam mka teman kopatan zeme amnaŋ buŋamaŋ nâmbien. ² Nâmti am sambeyən kot mka keŋan ma set dembiseen meti gak zem tapme Zisasiyan Zet Zapat Dolakənə tadiindomaŋge. ³ Diindomambe tapme an zulak zulagaŋ an wesin luanzanti Zisasmagen kobien. ⁴ Koti ekme am sambeyən misik tabiengapm Zisasmagen sokənə kokogat kwindemti mka nukənə moti Zisas tageen penaŋ ke mka nəkənə ampambeleŋ taiinən ke asekbem asekbem mti aimbonan an wesin ke luanəŋ melesin tegen timtapme âlâŋ âlâŋ peme towege. ⁵ Zisasiyet kandaŋan towepme Zisasiyan nâmkinpepenin kaliŋəŋ ke ekmatâti awesinŋat zeye, “Nemun, gâlen yomdi katikpeyap.”

⁶ Zeme zii zet zikat indanda an notnaŋ tapmambien eknenəŋ zet ke nâmti keŋinaŋ kapigok otnâmbien, ⁷ “An kapi Kawawaŋgat zet mobotnaŋ

penaŋ min! Msalen an ŋen yom katikpepeyelen windenaŋ ku tazin; yom katikpepe mulup e Kawawaŋgalen etaŋ!”

⁸ Nânâ keboŋ otnâme keyegak Zisasiyaŋ keŋinaŋgat yaŋaŋ ekti pigok diindoye, “Kwilekiyet in nânâ bekaŋaŋ keboŋ keŋinanen taotnâip? ⁹ In nâme an wesinŋat zet zigok zenzeyelenaŋ eleŋ beleŋ bein, ‘Yomdi delaŋ zein’; ma ‘Wati luendi gapumti met keyaŋ bein?’ ¹⁰ Pi Angat Nemuŋaŋ neŋ keyepmti neŋ msalen am yomin katikpepeyelen Bien Kawawaŋaŋ windennaŋgayaŋ tatnain, ke mma in nâgât yaŋaŋ nâmâtâtâtgalen miap.” Zemti awesiŋmageset ekti zeye, ¹¹ “Geŋ wati sinkwilimbaŋdi ambepelet timti mkandan met.” ¹² Zeme egaŋ wati keyegak sinkwilimbaŋaŋ ambepelet timtoti tambaŋgumen mepme am sambeyaŋ ekti nâmtemtem temaŋ penaŋ mti zewien, “Nin muluwaŋ kapi mamanamaŋ penaŋ sokbeme eknup. Zemti Kawawaŋgat kwitnaŋ mwati sesewatpewien.”

*Zisasiyaŋ an ŋen kwitnaŋ Liwai zemtetiye
(Matiyu 9:9-17; Luk 5:27-39)*

¹³ Egaŋ mulup ke mme delaŋ zeme mka petapme toti ewe Galili tundua ganzenan negak mepme am sambeyaŋ ek ekti kot ondekti bebuluŋ tapme egaŋ Kawawaŋgalen Zet Zapat Dolakŋaŋ zemzikat indammge. ¹⁴ Tadiindoneti toti met Alipiasiyet nemuŋaŋ Liwai takis mânep mkaen totati mulup tapmme ekti zeye, “Geŋ kopmane medi.” Zeme keyegak mulupmaŋ bee pem wati toti koge.

15 Koti Zisas aikme ilinsakwep meti mkanan patan zewien. Âpme Zisasiyan egalen mkaen ke moti meu tatnime am takis mânep timti butnan kambunanmak ilinangat matimtemien eknen ma am yomton eknenmak Zisas iknangat nemunane ilinsakwep keyegak motati tu meu tatnimambien. 16 Mme Palisi ekngalengaleng mangengatnan an zikat indanda notnanan meti Zisas nembaneyet indayankwesiwien, “Kwilekiyet Zisasiyan tu meu am yomton ma an mânep takis butnan kambu matip eknenmak pi tati tatnin?”

17 Tazeme Zisasiyan nâmti pigok diindoye, “Am zawatpin eknenan doktamagen ku mamelip, zawatmak eknenangut doktamagen mamelip. Sepem kegogak neñ wan am ilinangat nâme teñ mambein eknen indatitiyet ku toban. Am yomton eknen yominangatnan gilik zemti indatitiyelen toban.”

18 Zuda am ilinangalengaleng set Kawawangat sesewatsasâti tu meu mee manzemkulumpemmatatemien. Kegogak kan nengat Zân tu zululut anmak Palisi ekngalengaleng nembayan meu zemkulumpemti tapme am notnanan Ziasmagen koti yankwesiwien, “Zân tu zululut anmak Palisi ekngalengaleng nembanineyan meu zemkulumpemti matalip âtnaman gâlen nembayan kegok eneyet ku mip?”

19 Yankwesime Zisasiyan pigok diindoye, “Neñ eknenmak talapgapmti eknenan oloñen mti tu meu zemkulumpemti belak ku talip. Âpme neñ an nenan mge kebonak an keyan imbinanmak bet butete kanan beme notnane meuyet indaman-

dame koti meu ninipin belak ku matalip, eknenan tu meu nimwianți olojen mamip. ²⁰ Yan maneti kan dangome an ke notnanemak tatnepeme kasa eknenan kot mandamti mepme kan keyet kemben mti tu meu ninipin nep zemkulumpemti tabep.

²¹ Mka tokan tungupmanen etimbembenan alaknan atimti ku weyan bek. Weyansat tapm-nepemane egan bululun zemtobodak. Keyepmti alaknan etanan mpemane dolaknan kalinan tadak kebon. ²² Ma am nenan singapon sansan busat selik telepmanen bunak beme pululuk zemti mulatnak. Keyepmti selik alaknanen bunak beme egan epeepin; dolaknan zinak!”

*Sabat tagonjo kangalen zet
(Matiyu 12:1-8; Luk 6:1-5)*

²³ Sabat tagonjo kan nengat Zisasmak nembane eknenan set wit mulup tungupmaset meti Sabat tagonjo kan keyet kenan kwileki nen ku mimiyelen zenzenanangut nembane eknenan mepmambe wit katnan notnan belinan tapmatatnimepmambien. ²⁴ Apme Palisi eknenan indikti Zisasiyet pigok yan kwesiwen, “Zisas, pi ekbak, nemandine eknenan Sabat tagonjo kangalen set bembenan notnan pi kwilekiyet taangosoip?”

²⁵ Zeme namti Zisasiyan pigok indayan kwesiye, “In yensokn Dewit ma anene meuyet olati meluwan ku miminan mbien. Ke papiaen muluwan miminan e in ku mamain nâip?
²⁶ Abiatayan sâpe sâpe bumbu an nenan mange kan keyet amobotnan Dewilan Kawawangalen

sesewat mkaen moti Kawawaŋgat zikatnan nupmamanŋ bemberaŋ ke mnimti anene notnaŋ indame nimbien. Nupmamanŋ ke am belakŋaŋaŋ ku manimtemien. Sâpe sâpe bumbu an ekŋenaŋ etaŋ matimnimtemien keyaŋgut ekŋenaŋ meuyet penaŋ gakimti kileŋ ke anene timkotindame nimbien.”

²⁷ Zet zapat ke mimindamti zeye, “Amgapmti Kawawaŋaŋ Sabat tagoŋgo kan ke mme sokbeye. Wa Sabat tagoŋgo kan keyepmti Kawawaŋaŋ am ku indaweyaŋge. ²⁸ Angat Nemuŋaŋ neŋ Sabat tagoŋgo kan ma kwitnaŋ kwitnaŋ sambe wein kapiyelen Amobotnaŋin mayap.”

3

*Zisasiyaŋ Sabat tagoŋgo kan sutnateman an betnaŋ seleuuaŋaŋ ŋen weyaŋpeye
(Matiyu 12:9-14; Luk 6:6-11)*

¹ Zisasiyaŋ ewe gilik zemti Zuda ilinaŋgalen sesewat mkaen negak moti an betnaŋ seleuuaŋaŋ ŋen tapme ege. ² Âpme Palisi notnaŋ tabien ekŋenaŋ Zisasiyaŋ an kapi Sabat tagoŋgo kanen kapi weyaŋpeme ekti wapmet zelen pesenup, zemti ekdamuŋ mtabien. ³ Âpme Zisasiyaŋ an betnaŋ seleuuaŋaŋgat zeye, “Geŋ wati ŋeŋaŋ pienen kwatat.” ⁴ Zemtetime motapme Zisasiyaŋ am pigok indayaŋkwesiye, “Sabat tagoŋgo kanen mulup dolakŋaŋ mimiyelen ma bekananŋ mimiyelen am mamaŋin ewe weyaŋindendeyelen ma indawalapme gakikiyelen? Ze zeme nâmbi.” Indayaŋkwesime ekŋenaŋ zelinpiŋ buzak tabien. ⁵ Âpme amnaŋ keŋ katik mme Zisasiyaŋ nâme

ņep ku beme ņenzinņmak tokwaindikti an betnaņ seleuņaņgat zeye, “Bedi mututut.” Zeme betnaņ mututupme betnaņwan dolakņa beye. ⁶ Ke mme Palisi ekņenaņ sesewat mkaengatnan toti meti keyegak amobotnaņ Elotgat mukulem mimiņane ekņenmak ondekti, “Set zigoset aikti Zisas kumann gakiwe,” zemti zemkabewien.

Am sambe penaņ tundua ganzenan ondekbien

⁷⁻⁸ Âpme Zisasmak nembraņane ekņenaņ Galili tunduaen mesât mme Galili msalengatnan am sambe penaņa indikti indamâpmebien. Mepme am sambe Zudia msalengatnaņ ma Zelusalem mka temaņgatnaņ ma Idumea msalengatnaņ ma Zodan tu nembetgatnaņ ma Taia ma Saidon mka temaņ keyet nembet nembet mka isisikņa notnaņgatnaņ am sambe penaņa Zisas mulup mimiņaņgat zapatnaņ mekopme nâmbiengapmti ekmagen ondek kopmâbien. ⁹ Am sambeyaņ kot bembuluņti Zisas neņ ekbi geņ ekbi mti Zisas bekan maņgalaņpeme weweyelen mbiengapmti nembraņaneyaņ waņa ņen sakwep aiksasayet zeye. ¹⁰ Zisasiyaņ am sambe maweyaņindemtangapmti am zawatmak sepem igak igagaņ koondakti Zisas timekti dolakņa bembeyet âmandamti dopmaņ âtâpe dopmaņ âtâpe mti maņgalaņpeme weweyelen mge keyepmti, “Waņa aiigat,” ke zeye. ¹¹ An we bekananņmak kwep kwep ekņenaņ Zisas zimosetnaņ kot ekti kandaņa tokutumti ņagak temaņ palen tazemambien, “Geņ Kawawaņgat Nemuņa.”

¹² Âpme Zisasiyan we bekananjan egat kekok zemkawan kumbembeyelen zemkulumindeye.

Zisasiyan an 12 ombemindeme Kawawangalen Zet Zapat Dolakjan Penan zempalakjan bembeyet zemindeye

(Matiyu 10:1-4; Luk 6:12-16)

¹³ Âpme tunduaengatnan am notnan Zisasmak ilinsakwep kalan mobien. Motati Zisasiyan am kwiyet nâme nep beye eknen ke indazemandame ekmagen kopme ¹⁴⁻¹⁵ 12 eknen pi iknanmak mamayelen indaombemti an Kawawangalen Zet Zapat Dolakjan zempalakjan bembe an zenzeyelen ma we bekanan indapmobogalen zemindemti winde indaye.

¹⁶ An eknen keyelen kwilin kapigok:

Saimon (kwitnan nen Zisasiyan Pita kuye) ma

¹⁷ Zebedi nemulatnenet Zemsmak meninan Zân egelan nenzinij mti kwizet ngak teman makumtemun, keyepmti Zisasiyan egegat kwilit Boaneges kuye. Kwit keyet yanjan ningalen zele-set gilik zemann kululun kwisak kekok bein.

¹⁸ Ma Endulumak

Pilip ma

Batolomiyumak

Matiyu ma

Tomasimak (Alipiasiyet nemunan)

Zems ma

Tadiasmak

Saimon Zelot*

¹⁹ ma Zuda Iskaliot mkaengatnan. An keyan maneti bam Zisas zemkuye.

* **3:18:** Kwit keyet yanjan Matiyu 10:4 ekbak.

*Amnaŋ Zisasiyaŋ mulup we bekaŋaŋ ekŋengat
ŋeŋaŋin Beelsebulmak tapm kekok zewien
(Matiyu 12:22-32; Luk 11:14-23; 12:10)*

²⁰ Meti mkaen motapme am sambeyaŋ ekti ewe kobem misik tapme keyepmti Zisas nembraŋane ekŋenaŋ tu meu niniyelen set ku sokbemindaye.

²¹ Âpme Zisasiyet mamnotnaneyaŋ zapatnaŋ ke nâmti, “An pi keŋaŋ kilom beme mene tapm,” zemti aiksât mebien.

²² Âpme zii zet zikat indanda an notnaŋ ekŋenaŋ Zelusalem mka temaŋgatnaŋ koti Zisasiyet zewien, “An kapi Beelsebul[†] keŋaŋ tazin.” Ma am notnaŋaŋ zewien, “An kapi we bekaŋaŋ ekŋengalen ŋeŋaŋinaŋ winde same we bekaŋaŋ ekŋen am keŋinaŋgatnaŋ tapmâindeme melip.”

²³ Zeme Zisasiyaŋ nâmti am ekŋen ke indamandame kopme bemzenze zet ŋen kapigok diindoye, “Sadaŋaŋ zigoset Sadaŋ ikŋaŋak mâpme medak? ²⁴ Ma msat kwepgalen am maŋgeyaŋ kalaŋti âmandawiek beme msat kwep am maŋge keyaŋ winderŋinbeŋ ku tabiek. ²⁵ Ma mka ŋen keyet keŋaŋ amnaŋ kalaŋti âmandawiek beme mka keyet kwitnaŋ bekaŋaŋ benak. ²⁶ Âpme Sadaŋgalen mulup an ekŋenaŋ epeemti ilinak âwiek beme windembeŋ ku tabiek ma ekŋengalen mamaŋin dolakŋaŋ ŋep ku tatnak.

²⁷ Âpme an ŋen winderŋaŋbeŋ penaŋ e nâmtiŋgut kwindiŋ moti milawatnaŋ kilom kambu ku matip. Egaŋ ŋeŋaŋ an katikŋaŋ beke ambeti setnaŋ betnaŋ zampeme tadak

[†] **3:22:** Beelsebul ek we bekaŋaŋ ekŋengalen an ŋeŋaŋ bembe an. Zuda am ekŋenaŋ Sadaŋgat kogok manâmtiemien.

beme ñep milawatnañ tinak. Bemzenze zet kapi Sadangát zenzenañ. Sadañ ñenañ ambeti zampeme tapmenğut we bekanañ am keñinan talip ekñen ke ñep indamâbâgalen.”

28-30 Amnañ Zisasiyet, “We bekanañ keñan tazin,” keğok zewiengapm Zisasiyañ zet kapi zeye, “Neñ zet kapigok penañ zema nâit, amgalen mama mimi bekanañ sambe ñep katikpepeyelen ma Kawawangát zet mobotnañ mimi keyelen yom keğokak ñep katikpepeyelen. Neñ Emetak Tenañ winde name we bekanañ taindapmâlapğapmti Emetak Tenğat zet mobotnañ zenze keyelen yom ñep ku katikpepeyelen. Yom ke delañ zenzenepiñ tapmetnepeme yom keyet dopmañ time delañ zewe.”

Am Kawawangalen zet mañğawepuwen Zisasiyet sipbutnañene

(Matiyu 12:46-50; Luk 8:19-21)

31 Âpme Zisasiyet mamnotnane ekñenañ mka solonan baen kotati Zisasiyañ kwatotogát zepeme mopme tapmambien. 32 Zeme am sambe ekmak mka keñan tabienañ Zisasiyet zewien, “Mamnodine ekñenañ zupman baen kotati gâgât tazeip.”

33 Zeme egañ am ekñengát pigok indayañkwesiye, “Kwiyañ nâgât mamnotnne beip?” 34 Zemti am tabien ekñen meindik koindik mti zeye, “In talip kapiyañ nâgât mamnotnne penañ beip! 35 Am ekñen Kawawangalen zet mañğawepup ekñenañ nâgât mamnotnne penañ beip.”

4

An nenan alialik katnan time megeyet bemzenze zet

(Matiyu 13:1-17; Luk 8:4-10)

¹ Âpme Zisasiyan ewe Galili tundua ganzenanak meti Kawawanġalen Zet Zapat Dolaknan tazemzikat indame am sambe penanan koti bemisik tabiangapmti eġan waġġa nġangat moti tu palen tapme amnan tu ganzenan gambibigen totabien. ²Tapme eġan bemzenze zet zemti nânâ sambe zemzikat indameti bemzenze zet nġen kapigok zeye,

³ “Nâip, an nenan wit katnan muluwen meti timtetelime mekoge. ⁴ Âpme katnan notnanan bululun zemti selen totemepme ageyan koti ekti nimbien. ⁵ Âpme katnan notnanan bululun zemti msat nanzan palen toġe. Ke msat isiknan bugan bududuk gwaen nanzan palen etan tageyepmti duknan sakwep patan zemkwage. ⁶ Yan kasuwan kwageen kan keyet kindinan msalen baen penan ku tototnanġapm zime gakiye. ⁷ Âpme katnan notnan bululun zemti didik nusi keġanen toti kwakwat e nġep kwage yanġut nusi kwati minzilime eiġeiġ siye. ⁸ Âpme katnan notnanan bululun zemti msat kelaknan temanen toġeyepm penan dolaknan epeem kwat teman bemti tepman notnanġat katnan 30 sokbeye. Ma tepman notnanġat penan 60 sokbeye. Ma tepman notnanġat penan 100 sokbeye.” ⁹ Zisasiyan bemzenze zet keġok zemdelan zempemti pigok diindoye, “An nġen zet nânâyelen tiknanan tazinan zet kapi nġep opeimti nâsem.” ¹⁰ Keġok zemdelan

zeme amnanj kalarj mekopme Zisasmak nem-
 banjane ma am notnanj ek kwesinj mâpmamtemien
 ekņenanj ilinak tati bemzenze zet keyet yaņągat
 yaņkwesiwien. ¹¹ Yaņkwesime egaņ pigok di-
 indoye, “Kawawaņgalen zemâtâtâtgat katna-
 nen mama keyet zet enzililiņaņ tazin keyet
 yaņaņ in sosok zemkawaņ bem indandaņaņ.
 Âpme an notnanj belak kileņ zupman maip
 ekņengut bemzenze zet etaņ diindondoyet zen-
 zenjaņ. ¹² Keyepmti Aizayayaņ pigok zeye,
 ‘Ekņenaņ zikalaja eek ektingut penaņ ku
 maekmâtâlip. Ma wagaņ zet nânâ
 e nâmtingut penaņ ku manâmâtâlip.
 Ekņenaņ weyaņekmâtâbiek ze
 Kawawaņmagen keņ gilik zenze aikme
 yomin katikpenak.’ ” *(Aizaya 6:9)*

*Zisasiyaņ bemzenze zet zeye keyet yaņaņ
 zemkawaņ beye*

(Matiyu 13:18-23; Luk 8:11-15)

¹³ Zisasiyaņ zet kekok mti pigok
 indayaņkwesiye, “In kwilekiyet bemzenze zet
 mandiindoyap keyet yaņaņ ku nâmâtâlip? In
 zigoset bemzenze zet notnanj sambe zewap keyet
 yaņaņ nâmâtâbep?” ¹⁴ Kekok indayaņkwesimti
 bemzenze zet keyet yaņaņ pigok diindoye, “An
 wit katnaņ time mege ke Kawawaņgalen zet
 keboņ ¹⁵ ma katnaņ notnanj selen totemegeen am
 keņin keboņ ke Kawawaņgalen zet nâme keņinan
 topmatazinaņgut Sadaņaņ koti makumsagat
 min. ¹⁶ Ma am notnanj nanzaņ palen toge keboņ
 ekņenaņ Kawawaņgalen zet nâmti keyegak zet
 keyet nâme dolakņaņ beme oloņen temaņ mamip.

17 Keyañgut keñinan penañ Kawawañgalen zet zapat ku nâmkatik bemti kindiñinan ku time towewetnañgapm Kawawañgalen zet zapat dolakñañgat kasa ma sisipeñpeñ mimindame keyegak makatikpeip. 18 Naman am notnañ ekñen nusi keñan totemege keboñ. 19 Ekñen keboñañ msatgalen nukñañ sambemak mânep milawatgat tikñañañ ma kwitnañ kwitnañ notnañgat eyak mimi keyañ mamañin minzilime eijeij masimtalip. 20 Ma am notnañ katnañ msat kelakñañ temanen toweñge sepem keboñ. Ekñenañ Kawawañgalen Zet Zapat Dolakñañ nâmti nâmkîñpemti keyet penañañ am notnañmagen 30 ma notnañmagen 60 ma notnañmagen 100 mee kekok masokbeip.”

*Lam batiyañ ku kwalatpepeyelen zet zapatnañ
(Luk 8:16-18)*

21 Zemti zet ñen naman pigok tusum zeye, “Âpme amnañ lam koñbemti batiyañ dukñañ ku makwalapenup ma mundum wewe kandañan ku mambepenup. Nin lam koñti mundumañ tatatanen sosok bempemann tapme am mka keñan matalip mbusatnañ mambemindein. 22 Nâlen zetn ke lam nemboñ keyepmti in nâlen zetn zemkawañ bewep beme nânâ enziliñañ matazin ke ewe ku enzilim tabe ma nânâ kwatam tazin mâtâpeme kawañ bewe. 23 An ñen zet nânâyelen tikñañañ tazinañ zet kapi ñep opeimti nâsem.

24 Keyepmti in weyañnâmâtâbep enenogat am ñen Kawawañgalen zetnañ nâmti nâmtikñañ mbe beme Kawawañañ nânâñañ ewe tusumti sawe keyepm egañ nânâñañ sambe penañ tasawe.

²⁵ Ma am ñenaj zetnaj nâmti nâmtikñaj ku mbe beme Kawawangaj nânâñaj isikñaj ekmak tasain ke menzem mbe.

Wit katnaj epeem kwapmâgeyet bemzenze zet

²⁶ Kawawangalen zelan ammagen msat katanj mekopme am sambeyaj kwati egalen zemâtâtâtgat katnanen mama keñaj mepmâbien keyet pigok bem zema nâit. An ñenaj muluwen wit katnaj time mege. ²⁷ Âpme egañ tambu misa pi wemwat wemwat mti katnajaj mulupmanj zigok tapm bee eekpiñ mme msat keñajak kaim igak epeemti dukñaj makwazin. ²⁸ Msalanj ikñaj katnaj ke mukulem mme dukñaj epeemti kwat sinaj betnaj mti penañaj mapein. Yaj maneti ekñen beewan ²⁹ penañaj memuj memuj bemtemepme elañgenje kananj beme wanam mti maantip.”

*Mastat katnajgat bemzenze zet
(Matiyu 13:31-32; Luk 13:18-19)*

³⁰ Âpme Zisasiyanj bemzenze zet ñen kapigok zemti diindoye, “Kawawangalen zemâtâtâtgat katnanen mama keyet yañaj mastat katnaj keboj. Ma neñ mastat katnaj keyet palen bemzema nâseip. ³¹ Msat sambe tep katnaj notnajaj mastat katnaj sebempeip. Mastat tep keyet katnaj isikñaj bugan penaj yaj an ñenaj mulupmanen mmet ondeme ³² epeem kwat sememti antemañelip bemti sinaj betnaj

mekopme age eknenan ke motati keyet eyonan mkanin mawalati kelin mambeip.” *

³³ Zisasiyan bemzenze zet kebon kebon notnan sambe zemti animbi Zet Zapat Dolaknan Penan nânâjinanngat katan mandiindomtan. ³⁴ Egan am sambe zet sosok yanangmak zemkawan bembepin belak bemzenze zet etan mandiindomtan yan nembananemak ilinak tati naman bemzenze zet manzemtan keyet yanang manzemkawan bem indamtan.

*Zisasiyan tâgâ lumun teman zemkulumpeye
(Matiyu 8:23-27; Luk 8:22-25)*

³⁵ Kasup keyegak manepeme gasim beme Zisasiyan nembaneyet zeye, “Nin tundua nembet daeset mebegalengat kame metne.” ³⁶ Kegok zeme nembane eknenan am sambe bepi kati indemti Zisasiyan tapmangeen wanga keyegak moti Zisasmak ilinak mepme am notnanan wanga notnanngat moti indapmoti keyegak mebien. Mepmambe Zisasiyan mulukgat mti wanga butnan delan zenenan kwilimbenan met bemti muluknan bekan tawemanje. ³⁷ Taweme tâgâ lumun teman penan kwati tundua kumbume tundua maman teman kwati wanga kenan tuyan toti gak zesât mge. ³⁸ Âpme nembane eknenan mebutemti zewien, “An zikat indanda, tuyen toti walesâpmnup pi gen nânâpin belak muluk kwapem tawenik?”

³⁹ Zemti buteme mulugengatnan wati tâgâ ma tu zemkulumidemti zeye, “It buzak talit!”

* **4:32:** Mastat katnan bemzenze zetgat yanang Luk 13:21 ke main nâmbek.

Zeme tâgâyan zetnaŋ gawepumti katipeme tuyan titokŋepiŋ tage. ⁴⁰ Mti nembane pigok indayanŋwesiye, “In kwilekiyet kiŋgati sebelan diŋdiŋ pi tapmip? In nâmkiŋpepenin bugan ku tazin?”

⁴¹ Zisasiyan kekok mme nembane ekŋenaŋ nâmtemtem mti ilinak buzak zenâ zenâ mti zewien, “An kapi ziboŋ penaŋgapi am ma tumak tâgâ mee piyan zetnaŋ maŋgawepuipgat!” Kekok zemti tundua ganzenaŋ nembet daen mesât mebien.

5

Zisasiyan an ŋen we bekananŋ sambe mâpeye (Matiyu 8:28-34; Luk 8:26-39)

¹ Meti ekŋenaŋ tu nembet daenen Gelasan msalen patan zemti ² nembaneyan tapme Zisasiyan waŋgaengatnan toti met an ŋen we bekananŋmak kopme ege. An beke mkanŋ am zaimen nanzaŋ einzunan ke mawemtanaŋ kwati koge. ³ Âpme egaŋ miŋa keyet keŋan ke weme we bekananŋ winde same mobotnaŋ mme amnaŋ waia katiknaŋ piyan setnaŋ betnaŋ manzampemtienan egaŋ mamitimutan keyepm belak katipeme kileŋ belak matokwatan. ⁴ Ekŋenaŋ waia katiknaŋ piyan setnaŋ betnaŋ manzampemtienan gut egaŋ met nanzaŋ palen talinzaŋ kunepeme etim toweme mametan. An ŋenaŋ windenaŋ bemti ek ŋep ku mtopepeyelen yek. ⁵ Tambu msa egaŋ seknaŋ nanzaŋ aimboŋan mawetindemetemien keyet keŋan mawemetan. Mti kalaŋan mototi ŋagak mti seknaŋ sambe nanzaŋ mti kileŋ iknaŋ mawaletan.

6-9 An keyañ Zisas beñan daen kopme ekti windembemti mepme Zisasiyañ ekti zeye, “We bekañañ in an keñangatnan kwati melit!”

Zeme ekñañ Zisasiyet nâme mobotnañ beme kandañan pedondomti ñagak palen yañkwesiwien, “Zisas Kawawañ Amobotnañ penañgat Nemunañ, geñ nin kwileki minndasâgât tapmnik?” Nin Kawawañgat monzalaman penañ diñgonup, “Nin sek sindem ku ndasenik.”

Zeme Zisasiyañ baenen we bekañañ ekñañ ke kwati mebegat zeyeyepmti Zisasiyañ an keyet yañkwesiye, “Geñ kwidi kwi?”

Yañkwesime egañ zeye, “Nâgât keññan we bekañañ sambe talip keyepmti nâgât kwitn ‘Sambe Sopman.’ ” ¹⁰ Âpme we bekañañ ekñañan zet giñgin mti zewien, “Geñ msat kapiyetnañ ku ndapmâpmane mesenup.”

¹¹ Âpme kalañ keyet kandañan bee an ñengalen bo sambe penañ tati meu tatnimambien. ¹² Keyepmti we bekañañ sambe am keñan tabienañ zet giñgin mti zewien, “Geñ ndapmâpmane nin bo keñinan ñep metowemâsenup.” ¹³ Zeme Zisasiyañ we bekañañ nâmindeme an keñangatnan kwati met bo keñan towepme boyañ keñin kilom beme ekñañ kunzuñ met tundua keñan toti tu nimti gakimtemebien. Bo ekñañ ke sambe penañ 2 tausen kegoañ toweti gakiwien.

¹⁴ Boyañ kekok mme am bo damuñ mamtemien ekñañan ekti winde bemti met mka teman ma mka isikñañ am notnañgat zet zapat diindome

ekņenaņ kwitnaņ kwitnaņ sokbeye ke eksât kopmâbien. ¹⁵ Zisasmagen koti an itnaņaņ we bekaņaņ sambe keņaņen tapme keņ kilom kilom mti matokwatan ke ekme keņaņ teņ beme saņgum melakanduņaņ miakti totapme ekti Zisasiyaņ mulup kiņgagatņaņmak mge beke ekti kiņgabien. ¹⁶ Âpme am bo damuņ mamtemien ekņenaņ an we bekaņaņaņmak mamtan egat zapatņaņ ma bo ekņenmagen kwitnaņ kwitnaņ sokbeye keyet zet zapatņaņ am sambe diindome nâmbien. ¹⁷ Nâmti ekņenaņ Zisasiyaņ msat ke pemti mebegalen yaņbemti apitilim pewien.

¹⁸ Zisasiyaņ naman waņgaen moti mesâgât mme an itnaņaņ we bekaņaņaņmak mamtan egaņ Zisasmak mesâgât yaņkwesim giņgiņ mge.

¹⁹ Yaņgut Zisasiyaņ zemkulumpemti zeye, “Geņ ipnodine ekņenmagen meti Amobotņaņaņ kembeņ mgamti weyayaņ mulup mme dolakņaņ be-nak keyet zet zapadi diindosenik.”

²⁰ Zeme egaņ gilik zem meti Zisasiyaņ ekmagen kwitnaņ kwitnaņ mge keyet zapatņaņ Dekapolas mka keyet keņaņ diindome am ekņenaņ nâmti nâmtemtem temaņ penaņ mbien.

Zisasiyaņ Zailas nembraņaņ gakikiengatnan mwage ma imbi ņenaņ Zisasiyet melakanduņaņ timmekti dolakņaņ beye

(Matiyu 9:18-26; Luk 8:40-56)

²¹ Âpme Zisasiyaņ waņgaen moti tu nembet daen mepataņ zemti ewe nembu ganzenanak tapme am sambe penanaņ ekmagen kot on-dekbien. ²²⁻²³ Ekņengat tuņguwinangatņaņ an

nen kwitnan Zailas, Zuda am ekñengalen sese-wat mka damuñ an nen beke egañ koti Zisasiyet nâme mobotnan beme pedondom samti pigok wekum saye, “Amobotnan, neñ namban gakisât bududuk penañ tapmgat geñ koti bedañ sekñanen bemti mmane alik bemti mak.”²⁴ Zeme nâmti an kemak mepmalu am sambeyañ idamâpmeti ekñenañ set tunğupman Zisas misik peme wesât mmebien.

²⁵ Âpme am mebien ekñengat tunğuwinan imbi nen sipman makwawetnepeme nup kanan 12 beye. ²⁶ Imbi keyañ kan teepman dokta ekñenmagen mepme ekñenañ weyañpenup zemti mme ekñenmagen mânepman sambe katipeme delañ zeme ewe sindem temañ timti sip omba penañ tusumti ewe makwawetan. ²⁷ Imbi keyañ Zisasiyañ am maweyañindemtan keyet zapatnan nângeyepmti am sambeyet keñan Zisas tañguwi zem kilik kilik mege. ²⁸ Kapigok otnâmti mge, “Neñ melakanduñañ etañ timmeksap beme ñep alik besap.” Zemti kilik kilik mmeti met ²⁹ melakanduñanak timmekme keyegak sipman katime keñanen nâme zawatnan yek beye. ³⁰ Imbi keyañ timmekme Zisasiyet windenañ notnan ek-magen mepme nâmti zeye, “Kwiyañ melakanduñnan timmekme nâyap?” ³¹ Zeme nembrañane ekñenañ zewien, “Am sambe penañañ misik koti gatimego. Âpme geñ kwilekiyet, ‘Kwiyañ natim mekzin,’ tazenik?” ³² Yañkwesime Zisasiyañ am timmege keyet guluk gilik mti timmage. ³³ Âpme imbi keyañ timmekme sekñanen kwitnan kwitnan sokbeye keyet yañañ nâmti set belañ diñdiñ

mti Zisasiyet kandañan pedondom samti zet zap-
atnañ sambe ke msaye. ³⁴ Msame Zisasiyañ imbi
keyet zeye, “Ipm, nâmkijnenakgapm pembenañ
benak keyepm keñdi sewakñañ beme meti alik
benak kegokak mepmambanik.”

³⁵ Egañ imbi keyet zet ewe zemambe tapme
Zuda am ekñengalen sesewat mka ñeñañin egalen
mkaengatnan am notnañañ Zailas ekmagen koti
zewien, “Nambandi walak yek bep. Keyet geñ
Zisas belak ku wakosenik.” ³⁶ Ekñañañ zet
kegok tazenâme Zisasiyañ nâmti keyegak Zuda
am ekñengalen sesewat mka damuñ egat zeye,
“Geñ yayañ ku mi; nâmkijpependi mkipmañ be.”
³⁷ Kegok zemti am notnañ mâpmebien ekñen
zemkulumindemti Pitamak Zems meniñañ Zân
ekñen etañ indatime mebien. ³⁸ Meti Zuda
am ekñengalen sesewat mka damuñgalen mkaen
moti Zisasiyañ nâme amnañ kwisak temañ mti
ambembesi tapmme moti ³⁹ indikti am sambe
ambembesi tapmme zeye, “In kwilekiyet kwisak
temañ mti yuyu yeye tapmip? Imbi nemba kapi
ku gakip; belak muluk tawen.” ⁴⁰ Zisasiyañ kegok
zeme ekñañañ an pi zigogat kwat siwawakñañ
tapmin zemti yeñbien. Mme Zisasiyañ am sambe
mka keñañ tapmambien ke indapmâpme zupman
baen topme delañ zeme nemba keyet mamañ
bipmañ ma nembañane Pitamak Zemsmak Zân
etañ zeme ilinak nemba gakikiñañ tageen ke
tabien. ⁴¹ Tati imbi nemba keyet betnañ atamti
Zuda zeleset pigok zeye, “Talita kumi,” keyet
yañañ, “Imbi nemba isikñañ, neñ geñ wawagat
zeyap!” ⁴² Zeme keyegak imbi nemba isikñañ

keyañ wati mebe kokot mge. Imbi nemba ke nup kanañ 12 etañ. Âpme imbi nemba isikñañ ke gakikiengatnan wapme ekti ekñañañ nâmttemtem penañ mbien. ⁴³ Âpme Zisasiyañ keyet zet zapañañ am ñen ku diindondoyet zemkulumindemti nemba meu mkosame niniyet zeme meu mkot same niñge.

6

Zisasiyet mkañañ ñotakñanen am ekñañañ wisat mpewien

(Matiyu 13:53-58; Luk 4:16-30)

¹ Zisasiyañ mka ke peme tapme ikñañgat mkañañ ñotekñañ Nasalet mesât mme nembañañeñañ mâti ilinsakwep mebien. ² Mepmane peme Zuda am ilinañgalen kâtnânâ kan beme sesewat mkaen moti Kawawañgalen Zet Zapat Dolakñañ Penañ zemzikat indamiñge. Âpme am sambe ekñañañ zetnañ nâmti nâmttemtem penañ mti zewien, “Kwitnañ kwitnañ sambe mamin kapi ma nânâ temañ temañ kapi egañ desetgatan penañ tiye? Egañ zigoset mulup dolakñañ temañ temañ kapi aikti mamm? ³ Nin egat yañañ nânup. Ek bipmañ mka walalat an ma mamañ kwitnañ Malia ma meniñane Zemsmak Zoses ma Zudamak Saimon ma ipmanemak ke nin nâmtatnup.” Kegok zemti zentalati mtopewien.

⁴ Mtopeme Zisasiyañ pigok diindoye, “Kawawañgalen golañ zenze an ñengat kwizet buñamañ msat notnanen palakñañ bem tapmepme ikñañgat mamnotnane ma

doipmane ma ikñaŋgalen mkaengatnaŋ amnaŋ zemtalatpemti kwizet buŋamaŋ ku mamwalip.”

⁵ Kegok zemti Zisasiyaŋ ekñenmagen mulup temaŋ ñen ku mge. Am zawalinmak kwep kwep etaŋ notnaŋ betnaŋaŋ indatamti zawalin mme alik bewien. ⁶ Mkaŋaŋ ñotekñaŋ am ekñen nâmkñepepenjñpñgaŋpmti tektek penaŋ mi-indemti egaŋ mka notnanen etaŋ tokwat meti Kawawaŋgalen Zet Zapat Dolakñaŋ zemzikat indam mge.

Zisasiyaŋ nembraŋane 12 mulup mimiyet zemindeme mekobien
(Matiyu 10:5-15; Luk 9:1-6)

⁷ Zisasiyaŋ nembraŋane 12 indazem tetime kopme Kawawaŋgalen Zet Zapat Dolakñaŋ zenzeyelen ma we bekaŋaŋ indapmâbâgalen winde indamti namba zut zut zemideme mka kataŋ mekokogat zemindeye. ⁸ Ekñaŋaŋ mesât mme Zisasiyaŋ kapigok diindoye, “In mesâti set mebegalen tonŋaŋin etaŋ mmebep. Meu ma ele ma mânewin mee ñen ku timebep. ⁹ Sewewelin mmebep ma melakanduŋin tipmasek mee ku munduŋ bep. Sekñaŋan tazin ke etaŋmak mebep.” ¹⁰ Mti pigok diindoye, “In mepme mka keŋan ñen indame in kwep keyegak mawemetneti mebep. ¹¹ In mka ñen patañ zeme mka keyelen am ekñaŋaŋ mka weweyelen ku indawep beme in mesât mbep, kan keyet zipelukñaŋ seŋti zewep Kawawaŋgalen ñenzinziŋaŋ mka kapimak tazin zemti mebep.”

¹² Zeme nâmti ekñaŋaŋ msat kataŋ meti amgat zeme yomengatnan gilik zenze keyet zetnaŋ

diindowien. ¹³ Diindomti we bekanan sambe am kejan indapmâindowien ma zawatmak sambe olip kelaknan tunanan sekjinan zulutindemti mme alik bewien.

*Zân tu zululut gakikiñangtat zapatnan
(Matiyu 14:1-12; Luk 9:7-9)*

¹⁴⁻²⁹ Elolan meniñan Pilipgat imbiñan Elodias menzem wageyepmti Zânan moti Elotgat zeye, “Geñ meniñdangtat imbiñan menzem wadik kapi geñ Kawawañgalen zii zet tazin e angosonik.” Kegok zeme Elodiasiyañ Zânan Elotmak egegat yomit zemkawañ bemidaye keyet nâme ñep ku beme Zângat ñenzinziñ mti zemdelan zeme Eolan am notnan zemindeme Zân atamti setnan betnan zamti mka katiknan met pewien.

Imbi Elodias keyan Zângat ñenzinziñ mti kukuyelen nângeyanğut Eolan Zân ek Kawawañgalen mulup an teñ ma yomepiñ kwetetepmañ mamain keyet mti mineti, “Neñ kuma gakime Kawawañan naman neñ kegogak nawalebemagen,” zemti kiñgati anğalan peme mamti zetnan zeme nânâyelen nâmtiknan mamtan.

Âpme maneti peme Elot sokbembenan keyet kan dangome egañ egat kandan an ñeñan bembe notnan mamtemien ma an kasa kuku ekñengalen ñeñanin ma Galili msat notnan ekñengalen an ñeñan notnan indamandame kopme bumuluñti indamti tapmambien. Kan keyet Elodiasiyañ Zân kume gakikiyelen setnan dolaknan penan sokbemsaye. Elot ma

an nɛnɛn notnɛn ekɛnɛnɛn ondek tapme Elodiasiyet nambanɛnɛn ekɛngat zikalinan meti silik wendiye. Silik wendime Elot ma an nɛnɛn notnɛnɛn egome Elolan nambanɛn keyet zeye, “Geɛ kwileki nɛngat gembeme zemanɛ nɛn nɛp gasap. E Kawawanɛgat zikatnan pigok zemkatik bem gayap. Geɛ kwileki belakɛnɛn nɛngat zemanɛ nɛp gasap ma msat mandamun miap kapi butnan elɛngem ganɛayelen zemanɛ e keɛgogak nɛp elɛngemti gasap.”

Zeme imbi nemba keyan mka butnan gwaen mamangalen meti mamangat yanɛkwesiye, “Manɛ, nɛn bienɛn kwileki nanayet zesap?”

Yanɛkwesime mamanaɛn Zân tu zululut egat nɛnziniɛn mamtan keyepmti nambanɛngat pigok zeye, “Geɛ Zânɛgat nɛkasetnanɛn ganɛgayet zesɛnik.”

Zeme nambanɛnɛn nâmti keyɛgak winde bemti amobotnanɛn Elotmagen toweti zeye, “Alak kapi Zân tu zululut angat nɛkasetnanɛn usumti batien bemti nasɛnik.”

Zeme amobotnanɛn Elolanɛn zet ke nâmti kɛnanɛn bekanɛn penanɛn beye, yanɛgut amgat zikalinan zemkatik beyeyepm yek nɛp ku zenak. Keyepm eɛnan kasa kuku an nɛn zempeme eɛnan mka katikɛnan meti Zânɛgat bimanɛn usumti nɛkasetnanɛn batien bem mti kot nambanɛn ke same eɛnan Zânɛgat nɛkasetnanɛn pelep ke mti mamanaɛn mesaye. Âpme mamanaɛn Zânɛgat nɛnziniɛn mamtan keyepmti Zânɛgat nɛkasetnanɛn ke same egat nɛkasetnanɛn ke ekti nâme nɛp beme mti mepeme meɛ. Keɛgok mme nembanɛnɛn ekɛnɛnɛn zet zapatnanɛn nâmti kot sekɛnanɛn mti met miɛna kɛnan wat pemti atampewien.

Elot kekok mmame Zisasiyet zet zapatnaŋ msat katan palakŋaŋ bemeti amobotnaŋ egat wakŋan topme nâmti zeye, “Zân tu zululut neŋ bimaŋ elengewan keyaŋ naman gakikiengatnan walep keyepm windenaŋ igagen penaŋ tapm.”

Yaŋgut am notnaŋaŋ zewien, “An kapi Kawawaŋgalen golaŋ zenze an Ilaiza,” ma notnaŋaŋ zewien, “Ek Kawawaŋgalen golaŋ zenze an itnaŋaŋ baen mamtemien ekŋen keboŋ.”

*Zisasiyaŋ am 5 tausen meu indaye
(Matiyu 14:13-21; Luk 9:10-17; Zân 6:1-14)*

³⁰ Zisasiyaŋ nembanaŋe zemindeme mka katan mebienaŋ maneti Zisasmagen koondakti am-magen kwitnaŋ kwitnaŋ mbien ma Zet Zapat Dolakŋaŋ Penaŋ zezikat indawien keyet zezapatnaŋ msawien. ³¹ Âpme am sambeyaŋ ekŋenaŋ tabienen ke mekopen tapme Zisas ma nembanaŋe ekŋenaŋ meu niniyelen kan tuŋgupman bugan ku sokbemindame keyet mti Zisasiyaŋ nembanaŋeyet zeye, “Kame, nin pi pemti msat tuŋgupman nnak daen meti bugan kâtnâmtati meu nsenup.” ³² Zemti ekŋenaŋ ilinak waŋgaen moti msat tuŋgupman tu nembet daeset ke mesât mebien.

³³ Tapmepme am sambe mka temangatnan ekŋenaŋ indik mâtâti ekŋenaŋ nembu gilop windem bemti nembet daen ŋeŋaŋ met patan zewien. ³⁴ Âpme Zisasmak nembanaŋe ekŋenaŋ bam met ganzenan patakpemti Zisasiyaŋ toti met am sambe penaŋ indige. Ekŋenaŋ sipsip damuŋinpiŋnok tabiengapmti Zisasiyaŋ am

ekņengat kemberņ penañ mti yaņbemti Zet Zapat Dolakņañ sambe zemzikat indam mge. ³⁵⁻³⁶ Tazemzikat indam mnepeme msat tambusât penañ tapmme nembraņeņeņañ ekti Zisasmagen meti zewien, “Msat penañ tambusât tapm keyet geņ am indemane mka temanen ma isikņanen meti meuņin ilinaņgat aikti kwitimti nseip.”

³⁷ Zeme Zisasiyaņ dopmaņ pigok gilik zem zeye, “In meu ņen aikti indame nila!” Zeme ekņenaņ Zisasiyet yaņkwesiwien, “Nin 200 kina kapiyaņ nupmamaņ met kwiti koindamann niniyet nâmti tazenik?”

³⁸ Âpme egaņ pigok indayaņkwesiye, “In meti eleņinaņ nupmamaņ zigok tazin ze egit?” Zeme ekņenaņ meekti zewien, “Eleen nupmamaņ 5 ma aņgala zulaņ talup.”

³⁹ Zeme nâmti egaņ nembraņeņeņet zeme am zemindeme maņge ņen maņge ņen kwaņ sinaņ dolakņañ palen gwilelaņ pemti totapmebien. ⁴⁰ Maņge notnaņgat am 100 ma maņge notnaņgat am 50 kekok tapmebien. ⁴¹ Tapmepme Zisasiyaņ nupmamaņ 5 kemak aņgala zut ke timtati zikatnaņ kululuņen gwaen ekme mopme Kawawaņgat, “Wisikņ,” zemti nupmamaņ ke meselemti nembraņane indame ekņenaņ ambepelet timti am maņge tabien katanā indamebien. ⁴²⁻⁴⁴ Indamepme am 5 tausen piyaņ meu nimkiņgapme meu butnaņ kileņ temepme ke naman namba ekņenaņ akumtim akumtim mti tise 12 kekok wepme gak zeme nembraņane ekņenaņ timti mebewien.

Zisasiyan tu paleset mege
(Matiyu 14:22-23; Zân 6:15-21)

⁴⁵ Kegok mti Zisasiyan ikñan ewe keyegak tati nembanane ekñen ñeñan zemindeme ekñenan wanğaen moti tu nembet Besaida mkaen daeset mesâgât tapmepme eğan ikñan ke tati am sambe zemindeme mekobien. ⁴⁶⁻⁴⁸ Ekñenan mekopme delan zeme Zisasiyan dundusâgât kalañan memoge. Moti Zisasiyan igak kalañan ke dundumambe tapme gasi penan beme indikme nembanane ekñenan ilinak etan piyan tundua sutnan penan daen mepme tâgâ temanñan mebieset kot indakumbume mesâgât taolapmambien. Tambu tetak piwan mulup teman ke tapmmetnepeme msasâgât tapmme, Zisasiyan toti tundua paleset ekñenmagen sokñan seabem indesâgât mge. ⁴⁹ Eğan kekok mme ekñenan, “Wa, we bekananñan kozin,” zemti kiñgati yeye mme ⁵⁰ Zisasiyan pigok diindoye, “Kiñgagapiñ. Neñ nen penan takolapgat sewak talit.” ⁵¹ Zemti Zisasiyan wanğa kenñan mowepme keyegak tâgâyan katikñan takumanğewan bep zeme nembananeyan nâmtetem teman mti tabien. ⁵² Ekñenan Zisasiyan am sambe penan meu indame nimbien windenñan keyet yanñan mee kekokak ku eknâmbien.

Zisasiyan Genesalet msalen am zawalinmak
weyanindeye
(Matiyu 14:34-36)

⁵³ Âpme ekñenan tundua nembet daenen meti Genesalet msalen patan zemti wanğa mandame kainan mopme tekñan mandamti mot tep palen ⁵⁴⁻⁵⁵ zampemti Zisasmak nembanane ekñenan

toti mepme am notnaŋaŋ indikmâtâti windembenti mka kataŋ meti am zawalinmak indaluanzamtimti Zisasmagen kopmâbien. ⁵⁶ Âpme Zisasiyaŋ mka temanen ma mka isikŋaŋ notnanen mege kan keyet am zawalinmak luentimti tambaŋgum sutnanen koindeme wemti ekme Zisasiyaŋ takopme melakanduŋaŋ butnaŋ etaŋ ke timekti dolakŋaŋ bembeyet wekuwien. Wekume nâmindeme am zawalinmak ekŋenaŋ saŋgumaŋ busiliŋaŋ etaŋ timekti alik bemâbien.

7

Yenpawineyelen mama mimi itnaŋaŋ ke mâti mamtemien
(Matiyu 15:1-20)

¹ Âpme zii zet zikat indanda an ekŋenaŋ Zelusalem mkaengatnan kot Palisi indaikme ilinsakwep met Zisasmak ondebien. ² Ondak tati Zisasmak Zapat mmambe tati indikme Zisasiyet nembraŋane notnaŋ ekŋenaŋ yenpawineyelen zii zet tazin keyet kataŋ belin zululupinŋ tu meu taatannimambien.

³ Âpme Palisi ma Zuda am ekŋenaŋ yenpawineyelen mama mimi ke mâti keyet kataŋ belin mee zululupinŋ tu meu ŋen ku maatannimtemien. ⁴ Ma ekŋenaŋ bemkwiti kwiti mundumengatnan gilik zem meti kegoak tu zululupinŋ meu ŋen ku maatannimtemien. Wa ke etaŋ yek, mama mimi keboŋ notnaŋ menzim bati ma okop mee pi ewe zululutnaŋ keyegak sakwalam zuluti mambumbemnimtemien. Ma

mama mimi kebon kebon sambe notnan ewe wemezin.

⁵ Keyepmti Palisi ma zii zet zikat indanda eknenan Zisas nembananeyelen muluwan ke ekti Zisasiyet pigok yan kwesiwien, “Nembandine eknenan kwilekiyet yenpapmnan galen set tazin ke kulumti tu meu mee belin zululupin bumbulumimagaj kilen tatim nip?”

⁶ Yan kwesime Zisasiyan ekngat pigok zeye, “Ewenan tipman baenen Kawawan galen golan zenze an Aizayayan in tetimaemae an kebon gat esemten penan meluwan pigok mge,

‘An eknen kebon keyan keninan penan bamkunemti kwizet bunamm belak sekgan etan mwati manzempalaknan bemneip.

⁷ Mti ilinagan yenpawineyelen set keyan nalen zii zetnok bempemti ke am sambe zemzikat indamamipgapmti nâgât belak segan etan mandundunaip.’ ” *(Aizaya 29:23)*

⁸ Zemti pigok diindoye, “In Kawawan galen zii zet penan ke imgulume topme ilinagan yenpawineyelen set sambe ke mamkatiknan bem maip.”

⁹ Zemti ewe tusumti pigok diindoye, “In yenpawinagan set ke mtati Kawawan galen zii zet imgulume totogalen setnan dolaknan penan masokbemindain. ¹⁰ Mosesiyan Kawawanmagen zet nen mti kapigok zeye,

‘Gen mambipdangat nâmane mobotnan bewe. An nenan mambipmangat zet mgasik zween an ke kume gakiwe.’ *(Kisim Bek 20:12)*

11 Keanjut in naman am set sepem nen zikat indame eknenan pigok mamip. ‘Mam biwine eknenan olat olat ke temimti mamenjut eknenan pi ilak Kawawangat tewalan sasâgât zemti be-mpeya.’ 12 Zemti mam biwine indamukulem dolaknan penan ku mamiindeip. 13 Set kegaset in Kawawangalen zii zet mtopemti ilinangalen set manzemzikat indaip. Mama mimi sambe kebon notnan sambe penan mamâlip.”

14 Kegok zemti am sambeyet ewe zeme kopme pigok diindoye, “In sambe wakbemti tapme zet kapi zema weyanâmâtâlit. 15 Kwitnan kwitnan nime kambaknan matowezin keyan yom kum bein. Kejinangatnan nânâ bekanan ma dembusek bekanan makwazin keyan kejin mme bekanan mambein. 16 An nen kejanmagan zet zeyap kapi nâmti iknanak opeim nâsem.”

17 Egan zet kegok zemdela zemti am indeme mekopme mkaen mowepme nembajane eknenan keyegak mâpmoti bemzenze zet zeye keyet yanjan zemâtâtindame nânâyelen yankwesiwien. 18 Yankwesime Zisasiyan pigok diindoye, “In kegogak noktikinpinak tapmaip? 19 Meu nimann tipkambaknan matowezin keyan kejinanen toti kejin mme bekanan ku mambein. Keyan belak tipkambaknan totapme baeset tipman makwawezin.” (Keyepmti Zisasiyan meu sambe kapi ku zemkuluye nep etan niniyelen zeye.)

20 “Âpme kejinangatnan nânâ ma zet bekanan makwazin keyan kejin mme bekanan mambein. 21-22 Am kejanangatnan kwitnan kwitnan bekanan

kapigogaŋ makwazin: ŋoktik bekaŋaŋ, ma ani-mbi zomolim ekŋenaŋ set kileŋ mama ma awem-biŋ bembenaŋaŋgut notnaŋgalen imbi menzem wawat ma kambu, kasa kuku, imbi indaasek indende, mobotnaŋ sakam igak igak, dâsuki, kakiki ma amgat zet bekaŋaŋ notnaŋ zenze ma nânânjin kilom maotnâip. ²³ Nânâ bekaŋaŋ keboŋaŋ keŋinangatnaŋ kwati keŋin mme bekaŋaŋ beme Kawawaŋgat zapat ku matalip.”

*Zisasiyaŋ Silia mkaengatnaŋ imbiyet
nâmkiŋpepeŋaŋ kaliŋaŋ ege
(Matiyu 15:21-28)*

²⁴ Kegok zemdelaŋ zemti Zisasiyaŋ mka ke peme tapme Taia ma Saidon mka temaŋ ege-gat msat tuŋgupmanen mege. Egaŋ meti mka tambaŋgumen moti amnaŋ egat zet zapatnaŋ ku nânâyelen otnâŋge. Yaŋgut am ekŋenaŋ mepme zapatnaŋ nâmâbiengapmti ŋep ku en-zililiyelen sepem beye. ²⁵ Keyepmti Zisasiyaŋ mopme mopme keyegak imbiŋenaŋ zet zapatnaŋ nâmti nambaŋaŋ we bekaŋaŋ ŋenaŋ mme keŋaŋ kileŋ mambemtangapmti Zisasiyet nâme mobotnaŋ beme pedondo saye. ²⁶ Imbi ke Pinisia imbi Silia mkaengatnaŋ zetnaŋ Glik zet manzemaŋ. Imbi keyaŋ nambaŋaŋgat keŋangatnaŋ we bekaŋaŋ mâpepeyelen Zisasiyet zet giŋgiŋ mge. ²⁷ Keyepmti Zisasiyaŋ imbi keyet pigok dunduye, “Nemba ekŋenaŋ meu ŋeŋaŋ manip. Âpme geŋ nâmane nembayelen meu menzemti tam ŋep ku sasayelen bein. Sepem kegogak neŋ Zuda am ekŋen ŋeŋaŋ indamukulem mtiŋgut bam am

Zuda manġaen ku sokbemenġa in indamukulem mimiyeleŋ.”

²⁸ Zeme imbi keyaŋ dopmaŋ pigok gilik zem saye, “Amobotnaŋ, geŋ zet e penaŋ zenigaŋgut tam ekŋenaŋ nembayelen meu pâpmaŋ bap palen toweme kileŋ ke mambeseip.”

²⁹ Egaŋ kekok zeme Zisasiyaŋ kapigok zeye, “Geŋ zet kekok penaŋ zenikgapmti nambandi we bekaŋaŋaŋ katipe mezingat gilik ze mkandan met.”

³⁰ Zeme imbiyaŋ mkaŋaŋ meti ekme nambaŋaŋ we bekaŋaŋ pemepme sinanen muluk dolakŋaŋ taweme ekti nâme dolakŋaŋ penaŋ beye.

An wakŋaŋ kekekeŋaŋ ma zet ku manzemtan ke Zisasiyaŋ weyaŋpepeye

³¹ Zisasiyaŋ Taia mka katikpem met Saidon mka sebempemti Dekapolas mka sebemindemti Galili msat tunduaset mepme ³²⁻³³ am notnaŋaŋ an wakŋaŋ kekekeŋaŋ zet mee zesât maolatan ke wati Zisasiyaŋ betnaŋaŋ timekme dolakŋaŋ bembeyelen nâmti ekmagen wapmebien. Wapmeti Zisasiyaŋ weyaŋpepeyet yaŋkwesiŋ giŋgiŋ msame Zisasiyaŋ nâmti egaŋ an ke wati ganzenanik meti betnan nemuŋaŋaŋ wakŋaŋ nembet nembet wapemti naman mtot zawagaŋ betnanen wasekpemti an keyet nambalamanen ³⁴ bemtati an keyet kembeŋ mti zikatnaŋ kululuŋen ekme mopme Zuda ilinaŋgalen zeleset Bipmaŋgat pigok zeye, “Epata.” Zet keyet yaŋaŋ, “Wakdi teŋ beme zet ze!”

³⁵ Zeme wakŋaŋ teŋ peme zet dolakŋaŋ zeye. ³⁶ Âpme Zisasiyaŋ keyet zapaŋaŋ ku

zenzeyelen am indazemkulum aleme am ekñenañ nâpemti keyet zapatnañ zempalakñañ bemâbien. ³⁷ Ekñenañ nâmtetem penañ mti zewien, “An kapiyañ kwitnañ kwitnañ mme dolakñañ etañ mambein. Mti kegogak am wakñañ kekekñañ ma zet ku manzeip ekñen mme zet zeip ma wakñin teñ mapemâzin.”

8

Zisasiyañ am 4 tausen meu indapelanğuye (Matiyu 15:32-39)

¹⁻² Zisasiyañ tipman baenen am sambe meu in-daye yanaman mise ñen am sambe penañ ondek tapme kasup tuk bepi Zet Zapat Dolakñañ tadiindometne peme, am ekñenañ meu bugan mkobien e nime delañ zemâge. Âpme amnañ tu meu aikti niniyelen setnañ ñen ku aikbiengapm Zisasiyañ nembrañane indapmandame kopme zeye, “Neñ am sambemak kasup tuk takwati meunjin belaknik mkobien elak nime delañ zeyeyepmti alak meunjinpiñ tapme indikti neñ ekñengat kemben penañ miap. ³ Am notnañ mkañin beñangatnan penañ kobiengapmti belak indema gilik zem mkañinan mesât meti meuyet selen sukñañ bemti zikalın gililin peme tokutuseip beme ñep ku besem.”

⁴ Zeme nembrañane ekñenañ yañkwesiwien, “Msat tungupman pi tu meu desetgat aikti indamann nseip?”

⁵ Zeme Zisasiyañ indayanğkwesiye, “In nupmanañ zigok mtalip?”

Zeme ekñenan zewien, “Nupmaman 7 mtat-nup.”

⁶ Kegok zeme nâmti am ekñengat zeme ondekti msalen gwilelan totapme nupmaman 7 ke mti Kawawangat, “Wisikñ,” zemti meselem nembanane kalan indame ekñenan timti am indamebien. ⁷ Âpme anğala isikñan notnan kegogak taindaye. Ke Zisasiyan mti kegogak Kawawangat wisikñ zemti nembanane kalan indame timti am kalan indamebien. ⁸⁻⁹ Indame am 4 tausen piyan meu nimkingapme butnan belak temege ke timti tise 7 wepme gak zeye. ¹⁰ Kegok mti Zisasiyan am zemindeme mkaninan mekobien. Am zemindeme mekopme Zisas ma nembanane ekñenan ilinak etan wangæn moti Dalmanuta msalen daen mebien.

*Palisi am notnanan Zisasiyan menok mme eegalen yankwesiwien
(Matiyu 16:1-4)*

¹¹ Dalmanuta msalen met tapme Palisi an notnan ekñenan Zismagen koti menok teman notnan mme ekñenan Kawawangat Nemunan penan ke nâmâtâtâgalen tetipem ekbien. ¹² Mme Zisasiyan ekñen ke indikti keñan bekanan beme zeye, “Alak kan pigogak am talip ekñen kapiyan kwilekiyet menok mme eegat etan manzeip? Keyepm alak kan kapiyet neñ ekñenmagen menok ñen ku mma ekseip, yek penan.”

¹³ Egan kegok zemti katiindemti nembanane ilinsakwep gilik zemti wangæ keñan ewe moti tundua nembeleset mebien.

*Palisimak amobotnaŋ Elot ekŋengat yaŋin
Zisasiyaŋ nupmamaŋ yisiyaŋ mme masemen keyet
palen bemzenze zet zeye
(Matiyu 16:5-12)*

¹⁴ Nemba ekŋenaŋ nupmamaŋ mekwititiyet kandati nupmamaŋ kwewetaŋ waŋga keŋan tagaen ke mkobien. ¹⁵ Âpme Zisasiyaŋ Palisi ekŋengalen mama mimi ke ekme ŋep ku beye keyepmti selen kopmambe Zisasiyaŋ nembraŋaneyet golaŋ zet zemti bemzenze zet kapigok diindoye, “In Palisimak Elot egetgalen yis keyet eksewep.” *

¹⁶ Zeme nembraŋane ekŋenaŋ Zisasiyelen zet keyet yaŋaŋ ku weyaŋnâmbiengapmti ilinak zenâ zenâ mti pigok zewien, “Nin nupmamaŋ ŋen kwititipiŋ belak kotngapmti Zisasiyaŋ keyet tazen.”

¹⁷ Ekŋenaŋ kekok zenâ zenâ tapmme Zisasiyaŋ nâmti pigok indayaŋkwesiye, “In nupmamaŋ kwititipiŋ kolo keyet eneyet zenâ zenâ tapmip, in nâgât yaŋŋ ku eknâmâtâlîp, ma? In keŋin uwatnaŋ penaŋ! ¹⁸⁻¹⁹ In neŋ kwitnaŋ kwitnaŋ mima ‘Zikalinaŋ eek ektingut ku maekmâtâlîp ma zet zema wakŋinaŋ zet nânâ nâmtiŋgut ku manâmâtâlîp.’ *(Esekiel 12:2)*

* **8:15:** Palisi ekŋengalen mama mimi ke Kawawaŋ sesewat-sasayet setnaŋ sambe bemptimâpmbien ke nâmkîŋpepe palen yek. Amnaŋ indikogŋoyet segaŋ etaŋ mti mambien. Eloŋ Zisasiyaŋ menok mme eekgalen etaŋ manâmtan. Egaŋ menok ke ekti nâmkîŋpepeyelen yek.

In tipman baenen am 5 tausen pi nupmaman 5 etan bukeyangut meselem indama nimbien ke ku nâmâtâlîp?”

Zemti nembajane indayan kwesiye, “In nupman nimkingapme belak temepme timti ele zigok webien?”

Indayan kwesime ekjenan zewien, “Ele 12 kekok webenn.”

²⁰ Zeme Zisasiyan ewe indayan kwesiye, “Kan ngat nupman 7 mti am 4 tausen pi indama nimkingapme butnan totemepme timti ele zigok webien?”

Indayan kwesime ekjenan zewien, “7 webenn.”

²¹ Zeme nâmti pigok diindoye, “In ney kekok mimiye windenn tatnain keyet yan n mkawan bema in nikti yan n nâmâtâlîppapmti Palisi ekngalen mama mimi ku mâbep.”

*Zisasiyan Besaida mkaen an nen zikatnan bejan weyanpeye
(Matiyu 16:8)*

²² Âpme Zisas ma nembajane ekjenan Besaida mkaen mepatan zeme mka keyetnan an nen zikatnan bejan an keyet notnanayan Zisasiyan sekjane atamti mme dolaknan bembeyet watoti Zisasiyet yan kwesim ginjin mbien. ²³ Kegok zeme nâmti Zisasiyan an zikatnan bejan ke betnamti mka ganzenan ilidak baen metati Zisasiyan an keyet zikatnanen zawagan wasekpepmi betnan zikatnanen mobemti yan kwesiye, “Zikadan kwilekiki notnan nep taekdik?”

²⁴ Zeme an keyañ belak zem wat ekti zeye, “Neñ am taliwen pi ñep taindigap yangut indikma tep ñotekñañ nembon tabem temezin.”

²⁵ Zeme Zisasiyañ betñañ ewe zikatnan bemti weyañpeme zikalañ bikbik mti kwitñañ kwitñañ sambe bepi ekmâtâpmâge. ²⁶ Âpme Zisasiyañ zempemti zeye, “Geñ am mka tunğupman moti am keyet zapat diindondopiñ belak buzak lolotnak mkandanen mesenik.”

*Pitayañ Zisasiyet yañañ zemâtâge
(Matiyu 16:13-20; Luk 9:18-21)*

²⁷ Âpme Zisasiyañ nembrañane ilinsakwep Sisalia Pilipai mka temañ manzemtemien keyelen mka isisikñañ ñengat seleset mepmambe Zisasiyañ nembrañane pigok indayañkwesiye, “Am ekñenañ nâgât kwiyañ tapmain manzeip?”

²⁸ Indayañkwesime nembrañane ekñenañ zewien, “Gâgât am notñañañ, ‘Zân tu zulutindende an egañ gakikiengatnan wati tapmain,’ manzeip ma notñañañ, ‘Kawawañgalen golañ zenze an itñañañ ñen egañ wati tapmain,’ manzeip ma notñañañ, ‘golañ zenze an Ilaiza egañ kululuñengatnan toti tapmain,’ kekok manzeip.”

²⁹ Zeme nâmti naman Zisasiyañ ilinañgat indayañkwesiye, “Âpme in nâgât kwi manâmneip?”

Indayañkwesime Pitayañ dopmañ pigok gilik zem zeye, “Geñ Kilais Kawawañañ am nin yomengatnan gilik zemndatitiyet zemgeme tobanan. Kekok penañ manâmgenup.”

³⁰ Zeme yañañañ ke am notñañ ku zemindandayet nembrañane zemkulumindeye.

Zisasiyan sindem timti gakiweyet zapatnan di-indoye

(Matiyu 16:21-28; Luk 9:22-27)

³¹ Âpme Zisasiyan nembajane zet zemzikat indam metneti zeye, “Angat Nemujan neŋ mamoti amnan sindem temaŋ penaŋ nawep. Sesewat mka temaŋgalen an damuŋ ma sâpe sâpe bumbu an ŋeŋaŋ ma zii zet zikat indanda an ekŋenaŋ niktakalimti nome gakiwawaŋgut naman kasup tuk etaŋ tati ewe gilik zemwabap.” ³² Kegok zemkawaŋ be-mindame keyegak Pitayaŋ Zisas wati namba notnaŋ bamkumindemti yaŋbemti Zisasiyaŋ ku gakikiyet zemkumpulpeye. ³³ Zeme Zisasiyaŋ naman nembajane notnaŋ ekŋenmagen gilik zemindikti Pitayet zeye, “Geŋ Sadaŋgalen nânâ mgasik ke pemane talak! Geŋ zet zenik ke Kawawaŋgalen ŋoŋtik yek, amgalen ŋoŋtik etaŋ otnâmtiyepm zenik!”

³⁴ Âpme Zisasiyaŋ am sambe ekŋen ma nembajane indazemtetime ekmagen kopmâpme ekŋengat zeye, “An ŋenaŋ neŋmagen tususâgât mbe beme egaŋ ikŋaŋgat sekŋaŋ mtoti segalen kwitnaŋ kwitnaŋgat ku nâmtikŋaŋ mti egaŋ sindem temaŋ Angat Nemujan neŋ tiwap sakam keboŋ timti namâbe. ³⁵ Ma am ŋenaŋ ek sekŋaŋgat yayaŋ mti Kawawaŋgalen zezapat dolakŋaŋ ku mkawaŋ bewe beme egaŋ mama kanzizit ku tiwe. Yaŋgut am ŋen egaŋ sekŋaŋ nâgât talasiwe beme mama kanzizit mama ke ŋep tiwe. ³⁶ Am ŋen ek msat kapiyelen milom bilombi sambe ke tim nalak nalak

mam mnepeme mamaŋaŋ yuŋgume ek keyaŋ walebe. Msalengalen kwitnaŋ kwitnaŋ keyaŋ zigok mukulem mme mama kanzizit tiwe? Yek penaŋ. ³⁷ Egaŋ walelet mundumen met tazin ke naman kwitnaŋ kwitnaŋ ŋenaŋ bamamaŋaŋ ku kwitimti gilik zem wawagalen. Yek penaŋ. ³⁸ Mineti am ŋenaŋ Angat Nemuŋaŋ nâgât ma Zet Zapatn Dolakŋaŋ kapi am Kawawaŋgat zemtalatpemti kileŋ mamaip ekŋengat zikalinan zemkawaŋ bembeyet sakambuk mbe beme neŋ bam kululuŋ Bipmnaŋgalen winde ma busatnaŋmak ma Kawawaŋ egalen ensel teŋ maip ekŋenmak kobap kan keyet neŋ kegogak am ekŋen keyet nâma sakambukŋaŋmak beme bamkumindewap.”

9

¹ Zisasiyaŋ zet ŋen ewe pigok tusumti diindoye. “Neŋ zet penaŋ sukwep penaŋ pigok zema nâit, in am talip kapiyetnaŋ am notnaŋaŋ ewe gakikipiŋ tapmetnepeme Kawawaŋgalen zemâtâtâtgat katnanen mama keyaŋ windenaŋmak kawaŋ beme ekbep.”

Zisasiyet sekŋaŋaŋ asekti mamananamaŋ penaŋ beye

(Matiyu 17:1-13; Luk 9:28-36)

² Manepeme kasup 6 mepme Zisasiyaŋ nembaŋane Zânmak Zems ma Pita indatime ilinak etaŋ kalaŋan memoti Zisasiyaŋ sek sepe-man asekti naman sepemaŋ igak penaŋ beye. ³ Melakanduŋaŋ mee pi satnaŋ penaŋ bemti sokŋaŋaŋ puyuk peyak penaŋ mge. Msalen an

ņenanņ melakandu zulpme sepem keboņ penanņ
ņep ku benak. ⁴ Âpme nembanane ekņenanņ ke
ekpeņ tapme Mosesimak Ilaizayanņ keyegak koti
Zisasmak zenâ zenâ tapmme indikbien. ⁵ Indikti
Pitayanņ Zisasiyet zeye, “An zikat indanda, pi
dolakņanņ penanņ nnak kapi tatnupgapmti nâmane
mka minzalanņ tuk, ņen gâgât, ņen Ilaizayet,
ņen Mosesiyet walati mambanup.” ⁶ (Pitayanņ
kingagat palen tati zet yanņanņ nânâpiņ; belak kilenņ
kegok zeye.)

⁷ Zeme keyegak zanza ņenanņ tot indasumuņme
indidikpiņ mbien. Âpme zanza keyet keņanen
zet kapiwok sokbeye, “Kapi nananņgat Nemun pe-
nanņ. Neņ egat tikņanņ manâyapņgat in egat zetnanņ
gawepuwep.” ⁸ Zet kegok sokbeme keyegak nem-
banane ekņenanņ meek koek mti Zisasiyanņ igak
etanņ tapme ekbien.

⁹ Âpme Zisasiyanņ kot indatimti kalaņangatan
kwatopmambe Zisasiyanņ Nembananeyet
zemkulumindemti zeye, “In kwitnanņ kwitnanņ
e ego keyet zet zapatnanņ am ņen diindondopiņ
manepeme Angat Nemunņanņ neņ gakikiengatan
gilik zemti wabap.”

¹⁰ Zet ke ekņenanņ nâmti keņinan bemti ili-
nak pigok zenâ zenâ mti zewien, “Gakikiengat-
nan wawat zet kapi kwilekiyet nâmti zeina?”

¹¹ Ilinak kegok zem mbienanņ yek beme Zisasiyet
yanņkwesiwien, “Zuda amgalen zii zet zemzikat
indanda an ekņenanņ eneyet Kawawaņgalen go-
lanņ zenze an Ilaiza egaņ ņenņanņ kopmeņgut
bam Mesaya An Kawawaņanņ amņane yomengat-
nanņ timkwatindendeyet ombempeye keyanņ kobe

manzeip?”

¹² Kegok yan kwesime Zisasiyan pigok diindoye, “Ilaizanok ek njanan penan koti am yomengatnan timkwat indendeyet mulupman mimiyet zenzenan mge. Âpme zet nen zenzenan tazin kapi zigosetgat Angat Nemunan neñ sindem teman namti bamkumneneyet Kawawangalen zelen kogok meluwan mimiñan? ¹³ Neñ pigok penan zema nâit, an Ilaiza nembon ilak kopme amnan muluwan bekanan sepem igak igak msawien.* Kawawangalen Zet Itnananen meluwan mimiñan keyet katan sokbeye.”

Zisasiyan we bekanan anemba neniyet kenangatan zempeme mege

(Matiyu 17:14-21; Luk 9:37-43a)

¹⁴ Zisasmak nembane tuk eknenan kаланangatnan nembane notnan tabien eknenmagen toti indikme am notnanan inda bembulun tapme Zuda amgalen zii zet zemzikat indanda an eknenmak Zisasiyet nembane notnan tabien eknenan nenan nengat zemtalat nenan nengat zemtalat tapmambien. ¹⁵ Yan am sambe eknenan tatneti ekme Zisasiyan daen kopme ekti Zisasiyet olimti windenbemeti mkuwien. ¹⁶ Met mkume Zisasiyan indayan kwesiye, “Indati kwilekiyet dopmangat tapmdândâmo?”

¹⁷ Âpme an nen ekngat tunguwinangatnan wati zeye, “An zikat indanda, neñ nemun we bekananan mme zet zenzepin mamngapmti

* **9:13:** Ilaiza e Zân tu zululut an egat nâmti zenzenan (Matiyu 17:13).

geŋmagen wakolap. ¹⁸ Nemba kapi we bekananŋ mtati msalen kutupeme kwati zawak salan kwilak kwilak mti zetnaŋ aŋgalikti setnaŋ betnaŋ mutututi katikŋan mambein. Keyepm neŋ nembandine ekŋengat zema we bekanan zempeme mebegat olalo.”

¹⁹ Zeme Zisasiyan zet ke nâmti am tabien ma nembanane ekŋengat zeye, “In nâmkiŋpepeŋinpiŋ penaŋ! Neŋ inmak kan teepmaŋ kapi mamti indamukulem mamambap?” Diindomti zeye, “Anemba denze wati kopme ekbi!” ²⁰ Zeme anemba ke Zisasmagen sokŋan wapmepme we bekananŋ Zisas ekti nemba piwan belak msalen mkutupeme kwati kililiŋ mti zawak salan kwilak kwilak mge. ²¹ Âpme Zisasiyan nemba keyet bipmaŋgat yaŋkwesiye, “Nemandi kapi kan zukŋan penaŋ yaŋbemti muluwan kapi mge?”

Yaŋkwesime bipmaŋan zeye, “Nemba isikŋanenagak yaŋbemti mge. ²² We bekanan egaŋ sesepelimi wat tokwapme meti sekŋan waleletgalen mulup temaŋ penaŋ mamin. Keyepmti geŋ windendi tazin beme ŋep ndapmukulem mimnde.”

²³ Âpme Zisasiyan zeye, “Kwilekiyet geŋ windendi ŋep tazin beme mbek zet e zenik? An ŋenaŋ nâmkiŋpepeŋan katikŋan penaŋ tabe beme kwitnaŋ kwitnaŋ zein keyet katan ŋep sokbem sawe.”

²⁴ Zeme keyegak nemba keyet bipmaŋan sinzet palen zeye, “Neŋ nâmkiŋpemgeyap yaŋgut

nâmkinpepen katiknaŋ yegat napmukulem mmane geŋmagen nâmkinpepen katiknaŋ bak.”

²⁵ Âpme am sambe penaŋ windem bemti taondak kopme Zisasiyaŋ we bekanaŋ anemba masesepelimwati mamtan keyet zet windenaŋbeŋ zempemti zeye, “Geŋ anemba keŋangatnan kwati meti ewe gilik zem kapiyegak ŋen ewe ku kwatowebanik.”

²⁶ Âpme we bekanaŋaŋ kwati mesât mge, kan keyet nemba bekan piwan omba penaŋ butemti we bekanaŋaŋ yeye mti kwati mepme anemba keyaŋ gakikiŋaŋnok toaŋgasim weme am ekŋenaŋ ekti zewien, “Nemba pito ilak gakip.”

²⁷ Kegok zeme Zisasiyaŋ nemba betnanen atamti mwaŋ onzempeme tage.

²⁸ Kegok mti Zisasiyaŋ mkaen mowepme nembaŋane ekŋenaŋ keyegak moti ilinak etaŋ tati yaŋkwesiwien, “Kwilekiyet nin we bekanaŋ ke mâbâgat olapmann bep?”

²⁹ Yaŋkwesime Zisasiyaŋ zeye, “We bekanaŋ ekŋen keboŋ ke belak ŋep ku indamâbâgalen dundundumak tati ŋep indamâbâgalen.”

Zisasiyaŋ gakikiŋaŋgat zet zapatnaŋ ewe diindoye

(Matiyu 17:22-23; Luk 9:43-45)

³⁰⁻³¹ Zisasiyaŋ nembaŋane gakikiŋaŋgat zapatnaŋ ilinak diindondoyet nâŋge keyepemti ekŋenaŋ mka ke katipemti Galili msat tuŋgupmaset buzak buzak enzilimti mebien. Selen mepmambe Zisasiyaŋ nembaŋane zemzikat indamti zeye, “Angat Nemunaŋ neŋ maneti amgat belinan mopma

ekņenaņ nome gakima nabewep. Yaņ kasup tuk etañ tati ewe gilik zem wabap.”

³² Egaņ kekok zeme ekņenaņ zet ke yaņaņ ku weyaņnâmâtâti yaņkwesimti nâsâgât mbi-enaņgut naman kiņgati belak peme tage.

*An kwiyaņ amobotnaņ bein?
(Matiyu 18:1-5; Luk 9:46-48)*

³³ Ekņenaņ meti Kapaneam mkaen patañ zemti mka ñengat motati Zisasiyaņ nembraņane in-dayaņkwesimti zeye, “Selen daen in kwilekiyet tazenâmkopmo?”

³⁴ Kekok indayaņkwesime ekņenaņ selen dae-nen koti, “Kwiyaņ ningat amobotnaņ mambe?” Zemti zenâ zenâ tapmkopmambiengapmti zelin-piņ buzak tabien. ³⁵ Âpme Zisasiyaņ mkaen koweyeyaņ totati nembraņane 12 ekņengat zeme koondak tapme zeye, “An ñenaņ amobotnaņ ma-masâgât nâin beme egaņ tototnaņ penañ mamti am notnaņ ekņen sisiliņ mulup mimindamti mambe.” ³⁶⁻³⁷ Kekok zemti nempa isikņaņ ñen wati tuņguwinan mwat ambetati zeye, “Nempa keboņ kapi an ñenaņ nâgât mti gogot mpewe beme egaņ neņ gogot mnewe ma ñenaņ neņ gogot mnewe beme An zemneme toban ek kekok gogot msawe.”

*An ñenaņ ningat mulupmnaņgat ku zemtalabe beme ek ningat notn
(Luk 9:49-50)*

³⁸ Âpme Zânaņ Zisasiyet zeye, “An zikat in-danda, nin an ñenaņ gâgât kwidan kumti we

bekanaŋ mâpeme ekti ninmak ku mamaingapmti zemkulumpenn.”

³⁹ Kegok zeme nâmti Zisasiyaŋ nembaŋane ekŋengat pigok diindoye, “In an ŋenaŋ nâgât kwitnnaŋ kumti muluwaŋ tototnaŋ keboŋ mme ekti ku zemkulumpewep. An keboŋ keyaŋ sakwep eleŋ beleŋ bemti nin ku zemtalatndewe.

⁴⁰ An ŋen mulupmnaŋgat ku zemtalatndewe ek ningat notn kegok nâmpewanup. ⁴¹ Neŋ pigok penaŋ zema nâit, in nâgât nembanne maipgapmti am ŋenaŋ kwitnaŋ kwitnaŋ dolakŋaŋ ŋen ma okowen tu etaŋ bemindame nimbep beme an ke tosaŋepiŋ belak penaŋ ku tabe bam maneti keyet tosaŋaŋ tiwe.

Mama mimi bekaŋaŋgalen tetimaemae sokbemin-dame sukŋan ku bembeyet aŋkeŋoo zet diindoye

(Matiyu 18:6-9; Luk 17:1-2)

⁴² Am ŋenaŋ notnaŋ ŋen nâmkinapepeŋaŋ isikŋaŋ bugan tasain ek bekaŋaŋ mimiyet zet kelakŋaŋ mpeme bekaŋaŋ mbe beme an bekaŋaŋgat zet kelakŋaŋ mpewe ke bimanen nanzaŋ siput temaŋaŋ opempemti nambu keŋaŋ âtâpeme towepme dolakŋaŋ bein mneti ekŋenaŋ kegok ku mme egaŋ belak tapmetneti Kawawaŋgalen zemdelan zenze kanen dopmaŋ nukŋaŋ bekaŋaŋ penaŋ tiwe.

⁴³ Sepem kegok tazingapmti bedi ŋenaŋ mama mimi bekaŋanen gaik mesâgât mme eleŋgem pemane mebe. Geŋ mineti bedi zuzulak mmaneti teziŋ ŋandaŋ toti tewen zimti sek sindem tipeŋ mamambanikmagengat bedi

elengem pemane mepme bedi nembet duman maneti mama kanzizit tiwanik. ⁴⁴ [‘Âk kekok ku mbanik beme teziŋ ŋandaŋ meti sambum kuluk kwilak mti gakikipiŋ sindem tipeŋ tipeŋak mamambanik ma tewaŋ kogogak gazime sindem tipeŋ mamambanik.’]† ⁴⁵ Ma geŋ sedaŋ mama mimi bekanaset gapmesâgât mme sedi nembet elengem pemane mepme kaŋtaŋ kaŋtaŋ mamambanik. Mineti sedi zuzulak maneti teziŋ ŋandaŋ towebanigat sedi nembet elengem pemti sedi nembet duman piyaŋ kaŋtaŋ kaŋtaŋ maneti mama kanzizit aikbanik. ⁴⁶ [‘Âk kekok ku mbanik beme teziŋ ŋandaŋ meti sambum kuluk kwilak mti gakikipiŋ sindem tipeŋ tipeŋak mamambanik ma tewaŋ kogogak gazime sindem tipeŋ mamambanik.’] ⁴⁷ Ma geŋ zikadi ŋenaŋ mama mimi bekanaset gapmesâgât mbe beme geŋ kwenzempemane mebe. Mineti geŋ zikadi ilindiŋ maneti teziŋ ŋandaŋ towebanigat kwenzempemane mebe. ⁴⁸ Âk kekok ku mbanik beme teziŋ ŋandaŋ meti sambum kuluk kwilak mti gakikipiŋ sindem tipeŋ tipeŋak mamambanik ma tewaŋ kogogak gazime sindem tipeŋ mamambanik. ⁴⁹ Neŋ geŋmak tususu mimiyet zetik mban keyet katnaŋ ku mambanik beme neŋ katikgema teziŋ ŋandaŋgat zapat bewanik. ⁵⁰ Dalam ke tikŋaŋ keyaŋgut dalaŋgat tikŋaŋ delaŋ zeme amnaŋ selen mulati maimmak kolip keboŋ. Kogogapm

† **9:44:** An Kawawangalen zetgat yaŋaŋ mkawaŋ bembeyet nânâ mulup mamip notnaŋaŋ zet kukuŋaŋ ke tususaŋaŋ manzeip papia notnaŋgat tazin; notnaŋgat yek.

in dalam nembon keyet tiknajan kwesin tatagat nâmti in kenin dolakjan tapme nolinmak ken kwep bemti ken sewakjan palen mamambep.”

10

*Zisasiyan awembin ku kalalangat zetnan zeye
(Matiyu 19:1-12; Luk 16:18)*

¹ Âpme Zisasiyan mka ke naman katipemti Zudia msaleset meti Zodan tu nembet daen mepme am sambeyan ewe koondakme manzemzikat indamtan, kegogagapm Kawawangalen Zet Zapat Dolakjan Penan diindom zikat indaminge.

² Tadiindome Palisi an notnanjan koti, “Zisas tetipemann egan zet nen zemyungume ekti wati zelen mepesenup,” zemti kapigok yankwesiwen, “An nenan imbinjan asekpemti Mosesiyelen zii zelen set nen tazin ma yek?”

³ Zeme Zisasiyan naman dopman yankwesiyegak kapigok indayankwesiye, “Mosesiyen awembin kalalangat zigok zeye?”

⁴ Indayankwesime eknenan zewien, “An nenan imbinjan asekpemti zemâtâtât papia kumsame mebegat Mosesiyen nep mimiyelen zeye.”

⁵ Kegok zeme Zisasiyan dopman pigok gilik zem indaye, “In ken katik mbiengapmti Mosesiyen nâmindamti zii zet ke kumindaye wa ke Kawawangalen naktik penan yek. ⁶ Kawawangalan yanbemti kwitnan kwitnan sambe mge kan keyet egan an ma imbi betnanjan penan miideye. ⁷⁻⁸ Keyepmti Kawawangalen Zet Itnanjan kapigok zein,

‘An ñenan imbiñan wazin beme egañ mambipman katiidemti egelañ kenjit segit pepap bemalu kwep beme mambalup.
⁹ Kawawañan animbi kapi tusum idendenanğapmti ilit ma am ñenan kileñ ku kalañidewe.’ ” *(Sokbembe 2:24)*

¹⁰ Mkaen motati nembanane ekñenan zet keyet yañan nânâyet yañkwesiwien. ¹¹ Yañkwesime egañ yañan pigok diindoye, “An ñenan imbiñan asekpemti an ñengat imbiñan menzem wabe beme yom mbe. ¹² Ma imbi ñenan apman asekpemti imbi ñengat apman menzemwabe beme egañ awembiñ mama ke kalañti yom tiwe.”

*Nemba isisikñan Zisasmagen indatim kobien
 (Matiyu 19:13-15; Luk 18:15-17)*

¹³ Âpme am ekñenan nembanine Zisasiyan indati mebegat indatim kopme Zisasiyet nembanane ekñenan nemba isikñan ekñengat nâme tototnañ beme Zisasiyan ku indati mebegat zemkulumindewien. ¹⁴ Kegok tapmme Zisasiyan indikti nâme ñep ku beme zeye, “Kululuñen gwaen mama katikñanen amnañ nemba ekñen keboñ bemti mebegat zenzenanğapmti nemba zemkulumindendepiñ katiindeme neñmagen kolit. ¹⁵ Neñ penañ zema nâit, an ñenan nemba isisikñan ekñenok bemti zet nâme penañ penañ etañ beme yañkwesim giñgiñ ku mamip. Keyet katnan yañkwesi yañkwesi mimipiñ. Belak etañ nâmkiñpewe beme ekñen Kawawañgalen zemâtâtâtgat katnanen mama keyet keñan meti masâip.” ¹⁶ Kogok diindomti nemba kwep kwep ekmagen kopme indambetati

popop kumindemambe betnaŋ ɲokɲinan bemti Kawawaŋaŋ indamukulem mimindendeyet zemgwatnaŋ mge.

An mânep milawatnaŋ temaŋaŋ Zisasiyet nâme mobotnaŋ beme ekmagen mege

(Matiyu 19:16–20:19; Luk 18:18-33)

¹⁷ Âpme Zisasiyaŋ mka ke katipemti tapmepme an mânep milawatnaŋ temaŋ keyaŋ ekti windembem kot Zisasiyet nâme mobotnaŋ beme pedondom samti yaŋkwesiye, “An zikat indanda dolakɲaŋ, neŋ zigok penaŋ mti mama kanzizit ke tiwap?”

¹⁸ Yaŋkwesime Zisasiyaŋ dopmaŋ pigok gilik zem dunduye, “Geŋ nâgât ‘An zikat indanda dolakɲaŋ,’ zenik. Zet keyet yaŋaŋ ɲep nâmdelaŋ zemti zenik? Kawawaŋ kwewaŋ dolakɲaŋ.

¹⁹ Geŋ Mosesiyelen zii zet kapigok tazin ke nânik, ‘Kasa ku kuwanik, imbimak sek kileŋ ku mambanik ma kambu ku tiwanik, zet dâsuki ku zewanik ma amgalen milawat notnaŋ kileŋ ku omenzaŋ tiwanik, ma geŋ mambipdineyet kandaŋidan meti zet nânâŋ mambanik.’ ”

²⁰ Zeme an keyaŋ zeye, “An zikat indanda, kwitnaŋ kwitnaŋ zenik ke nemba isikɲanenak baenen yaŋbemti maŋgawepumkwalap.”

²¹ Zeme Zisasiyaŋ ekti nâmtikɲaŋ mpemti zeye, “Geŋ kwileki ɲen ewe mimiyelen tagain. Geŋ gilik zem mkandan meti milawadi sambe tazin ke kalaŋ kumti am bekopsat indamâpmane delaŋ zeme kopmane neŋmak meselup. Âpme keyet dopmaŋ maneti kululunɛn gwaen tiwanik.”

²² Zisasiyaŋ kok zeme egaŋ mânep milawatnaŋ

temanġapm nâpeme mekwapme belak zetnepiñ kusum tati kemberġ palen mege.

²³ Mepme Zisasiyañ nembraġane guluk gilik zem meindik koindik mti zeye. “Am mânep milawalin temañ ekñañañ Kawawañġalen zemâtâtâtġat katnanen mama keñañ mebegalen e kwindendañañ temañ penañ.”

²⁴ Zeme nembra ekñañañ zet ke nâmti nâmtemtem penañ mme Zisasiyañ ewe pigok diindoye, “Nembanne kululuñen gwaen mama katikñañen mebegalen set ke nukñañ penañ.

²⁵ Bo temañañ buñi aimboñañ isikñañen ñep ku modak. Yek penañ. Sepem kegogak am mânep milawalinmagañ Kawawañġalen zemâtâtâtġat katnan maip ekñañmak tususuyelen nâmnukñañ penañ mamip.”

²⁶ Kegok zeme ekñañañ nâmtemtem temañ mti zewien, “Kok zenik beme kwiyañ mama kanzizit ñep tiwe?”

²⁷ Zeme Zisasiyañ indikmototi zeye, “Mânep milawalañ set bekekme am Kawawañġalen zemâtâtâtġat katnan maip ke ku tusuwep yañġut Kawawañañ am ekñañ keyet keñin mim elen belan beme mama kanzizit ke ñep tiwep.”

²⁸ Zeme Pitayañ zet ke nâmti Zisasiyet pigok dunduye, “Nânik, nin kwitnañ kwitnañ sambe bankumpemann delan zeme ġeñmagen kobenn.”

²⁹ Zeme Zisasiyañ dopmañ pigok gilik zem saye, “Neñ penañ sukwep zema nâmbak, am ñenañ nâġât ma Zet Zapat Dolakñañġapmti mkañañ ma dapmeniñañ ma ipmamnotnane ma mambipmane ma nemunnembraġane ma msatnañ mee pi

katipe mâbe beme ³⁰ Kawawaŋaŋ egat tosaŋaŋ 100 ewe tusum sawe. Pien msalen msat, mka ma dapmeniŋaŋ ma ipmaŋ ma mamaŋ bipmaŋ ma nemunambaŋaŋ ma mâmulupmaŋ mee pi omba samâbe. Âpme msalen kapi nâgât zet zapatn mti mame amnaŋ keyet pepetnaŋ mti sisipeŋpeŋ mpeme ola olat palen mambe keyet penanaŋ mama kanzizit titiyet kanaŋ daŋgoween kan keyet egaŋ mama kanzizit keyet toŋaŋ be-mtabe. ³¹ Apme an ŋenaŋ iŋŋaŋgat sekŋaŋ alak pigogat mmoti, 'Neŋ ŋep talap,' tazein beme egaŋ bangat tototnaŋ bewe. Ma ŋenaŋ alak tototnaŋ tapmain beme egaŋ bangat mobotnaŋ bewe."

³² Zisasiyaŋ ŋeŋaŋ bemindame meti met set tungupmaŋ tati Zisasiyaŋ Zelusalem mkaen mopme kwitnaŋ kwitnaŋ msawep keyet zet zapatnaŋ nambaŋane ma am notnaŋ zet zapat mimindame ekŋenaŋ nâmtemtem mti kiŋgagat palen Zisas mâti Zelusalem mkaen mosâgât mobien. ³³⁻³⁴ Mopmambe Zisasiyaŋ zeye, "In nâip, nin Zelusalem mkaen mosâgât tapmotnup. Âpme kan keyet Angat Nemuŋaŋ neŋ sâpe sâpe bumbu an ŋeŋaŋ ma zii zet zikat indanda an ekŋenaŋ zemnome Zuda am maŋgaengatnaŋ ku sokbembeŋaŋ ekŋengalen belen mopma ekŋenaŋ tetepulet mnamti sindiwaŋ nawitikti sindem temaŋ nameti nome gakima met nabewep yaŋgut kasup tuk etaŋ tati naman ewe gilik zem wabap."

*Zemsmak Zân egelaŋ amobotnaŋ tatagalen
Zisas yaŋkwesiwun
(Matiyu 20:20-28)*

³⁵ Âpme Zebedi nemulatnenet Zemsmak Zân egelaŋ Zisasmagen meti zewun, “An zikat indanda, nit geŋ kwileki ŋen minndandayet nâmti gayaŋkwesisâpmilup.”

³⁶ Zemalu Zisasiyaŋ idayaŋkwesiye, “An zut, neŋ pe kwileki miidandayet nâmti kotazelup?”

³⁷ Idayaŋkwesime egelaŋ dopmaŋ kapigok zewun, “Geŋ bam Amobotnaŋ mundumdanen tabanigen nit nâmdemane ŋenaŋ gâgât sukwakalakdi penaset ma ŋenaŋ alomeset tabalup.”

³⁸ Zemalu Zisasiyaŋ pigok diidoye, “It zet keyet yaŋaŋ kandati kegok yaŋkwesilup. Neŋ amnaŋ sindem nawep ke okowen tu akŋaŋmak nembon bemname nimbap. Ke it ŋep nimbap? Ma sindem tiwawen amnaŋ tu zulutnewepnok ke it kegogak ŋep zulubalup?”

³⁹ Âpme egelaŋ egat zewun, “Nit ŋep mbalup.”

Zemalu Zisasiyaŋ pigok diidoye, “Neŋ tu okop nimbawen keyegak it ŋep nimbap ma neŋ tu zulubawen keyegak it ŋep zulubalup. ⁴⁰ Keaŋgut neŋ sukwakalakaŋ penaset ma alomeset tatagalen keyet zetnaŋ neŋ ŋep ku zesap e Kawawaŋaŋ ikaŋaŋ mundum ke tatagat am kwi ombemindeye, ekaŋaŋ keyaŋ tabep.”

⁴¹ An zulaŋ Zisasiyet kegok zemalu nembaŋane notnaŋ ekaŋaŋ egegat nâme bekaŋaŋ beme ŋenzinziŋ miidame ⁴² Zisasiyaŋ ilinsakwep indazem tetime kot ondek tapme pigok diidoye, “Msat sambe ekaŋgalaŋ amobotnaŋ temaŋ ekaŋaŋ mulup aŋine mka kataŋ indem mepme mamti ekaŋaŋ am notnaŋ indadamuŋ

mme maip in keyet yaŋaŋ ɲep nâip. ⁴³ Set kabonj kapiyaŋ inmagen ku sokbewe. Inmagen-gatnaŋ an ɲenaŋ amobotnaŋ besât mbe beme egaŋ am tototnaŋ notnaŋ ekɲengat sisiliŋ mulup mimi an bewe. ⁴⁴ Ma inmagengatnan an ɲenaŋ ɲeŋaŋ mamayelen nâmti notnane ekɲengat kandaŋinan mamti am sisiliŋ mulup etaŋ tosaŋpinj mamip keyet kataŋ miindawep. ⁴⁵ Neŋ Angat Nemuŋaŋ amnaŋ neŋ napmukulem mneme mamayet nâmti ku koban. Neŋ nen am notnaŋ indamukulem mimindemti neŋ nanaŋgat mamann ke ketalasimti am yomengatnaŋ kwitim indatimti mama kanzizit indandayet nâmti toban.”

*Zisasiyaŋ Batimeasiyet zikatnaŋ weyaŋpeye
(Matiyu 20:29-34; Luk 18:35-43)*

⁴⁶ Âpme Zisasmak nembraŋane ekɲenaŋ Zeliko mka sebempemti mepme am sambeyaŋ baminan indamâti mebien. Âpme Timeasiyet nemuŋaŋ Batimeas ek zikatnaŋ beŋaŋaŋ set ganzenan ke mepeme totati mânep milawatgat am mawekum indamtan. ⁴⁷ Yaŋ am notnaŋaŋ “Zisas Nasalet mkaengatnaŋaŋ takozin,” zeme nâmti ɲagak palen zemsu zemsu mti zeye, “Zisas, geŋ Dewitgat sokɲaŋaŋ nâgât kembeŋ mi!”

⁴⁸ Egaŋ kegok ɲagak mtasume am notnaŋ ekɲenaŋ, “Buzak tat,” zemti zemkumpulpewienangut egaŋ ewe ɲagak temaŋ msumti zeye, “Zisas, geŋ Dewitgat sokɲaŋaŋ nâgât kembeŋ mi!”

⁴⁹ An zikat beŋ keyaŋ kwizet takume Zisasiyaŋ nâmti set tuŋgupman ke metati zeye, “An ke zeme neŋmagen pien wakolit!”

Zeme am ekñenañ egat kwizet kumti zewien, “Batimeas, Zisasiyan gâgât tazeingat olonjen palen wati daen ekmagen met!”

⁵⁰ Zeme egañ zet ke nâmti tâgâ melakandunañ sakwep gaipeme toweme belañ bemi Zisasmagen mesât pumpem pumpem mege. ⁵¹ Mepme Zisasiyan yañkwesiye, “Neñ geñ kwileki penañ mganğayelen nâmti tazenik?”

Yañkwesime an zikatnañ beñañ keyañ zeye, “An zikat indanda, geñ zikatn weyañnemane eegalen nâmti tazeyap.”

⁵² Zeme Zisasiyan pigok dunduye, “Nâmkinpependangot penañañ zikadi alik beme ekti mesenik.” Zeme keyegak zikatnañ alik beme ekmâtâti Zisas mâti mege.

11

*Zisasiyan Zelusalem mka teman mopme am ekñenañ zem olioli mpeme mowezin
(Matiyu 21:1-11; Luk 19:28-40; Zân 12:12-19)*

¹⁻² Zisas nembanañe ekñenañ Zelusalem mka teman sokñanik moti Betpasi ma Betani mka zut Olip kalañan tazin ke mopatañ zemti Zisasiyan namba zut zemidemti zeye, “It mkaen kainde mot patañ zenzenak ekmalu donki nembanañ ñen tegañ opempepeñañ am ñenañ dukñañ ñen ewe ku mamañañ ke tapme ekti kwalet mti koselup. ³ Metakwaletnepemalu an ñenañ, ‘It zigok msâgât takwalelup?’ idayañkwesime an keyet kapigok zeselup, ‘Amobotnañañ kapi mmet samalu egañ mmaneti naman sakwep ewe mkoti mundumanak gilik zem opempepeyet zeme kot

takwalelup.’ Kegok zemalu egan nâmideme kwalet mti koselup.”

⁴ Kegok zeme namba zut egelan meti donki nembanan teğan mka set keyet solonan opempepenan tapme ekti metakwalepmalu ⁵ am notnan soknan tabienan idikti zewien, “It kuwiekijet donki nembananġat teknan ke takwalelup?”

⁶ Zeme egelan Zisasiyan zet zemideye keyet katan zemalu nâmideme egelan teknan ⁷ kwaleti Zisasmagen mmeti melakandunjit gulumti donki bisetnan palen bempemalu Zisasiyan keyet palen mototati ⁸ Zelusalem mka teman mopme am sambe penanan melakandunjin ma notnan eknenan tep belak set ganzenan tapmege bee mutumti sinjsasatnan melesin kot selen yenġemebien. ⁹ Mti bembulun meti ġagak ma kwisak teman mti zewien,

“Kot ndapmukulem mti ndanġalan nde! An kapi Amobotnanġmagenganan ndamukulem minndesâġât kozingapmti kopme kwizet bunaman mwati sesewatpene. ¹⁰ Yen sokn Dewit egan am indadamun mme dolaknan mambien. Keyet katan an kapiyan nin kot ndamukulem minndemti anġalanndesâġât kozingat kopme olojen mti sesewatpene!”
(*Sam 118:26*)

¹¹ Kegok mpeme egan Zelusalem mkaen Zuda am eknenġalen sesewat mka teman keyet kenan moti kwitnan kwitnan sambe bempeme wemege ke tokwati ekmâġe. Mti ke manepeme msat

gasi penaŋ beyeyepm nembraŋane 12 indatime Zelusalem mka katipemti Betani mkaen mebien.

*Zisasiyaŋ tep kwitnaŋ pik saik kumpeye
(Matiyu 21:18-19)*

¹² Mewembienan mŋeŋan ewe gilik zem Zelusalem mka temanenak kosât koti Zisasiyaŋ meuyet penaŋ mge. ¹³ Mti ekpeme mepme tep kwitnaŋ pik ŋen sinaŋ kundumaŋ temaŋ tapme ekti, “Wa katnaŋ ŋen tazinaŋ mââtâti nsap,” zemti met timapme beye. Pik katnaŋ eliligalen kanaŋ ewe ku beye. ¹⁴ Zisasiyaŋ pik tepmaŋgat zet kapigok zeye “Am ŋenaŋ gâgât kadi ŋen ewe ku nimbe.” Kegok zeme nembraŋane nâmbien.

*Zisasiyaŋ Zelusalem Zuda amgalen sesewat
mka temanen mege*

(Matiyu 21:12-17; Luk 19:45-48; Zân 2:13-22)

¹⁵ Kegok zeme ekŋenaŋ Zelusalem mkaen meti Zisasiyaŋ sesewat mka temaŋ keŋan mep-moti ekme amnaŋ kwaweti sâpe sâpe bum-buyet age ma mânep bemkwiti kwiti tapmme indikti egaŋ mânep mundum âtât peme kutume age mundumaŋ setnaŋ ke mââtâindemâpme kwawepmâbien. ¹⁶ Kegok mti muluwaŋ kebon ke sesewat mka temanen ewe kwitnaŋ kwitnaŋ timet timkot mimiyele zemkulumindeye. ¹⁷ Mti zet kapigok diindoye, “Kawawaŋgalen Zet Itnaŋanen meluwaŋ ŋen kapigok mimiŋaŋ tazin, ‘Nâlen mkannan am msat sambeyaŋ kwaweti dundundu mulup mbep!’ (Aizaya 56:7) Âpme in naman mka kapi mme,

‘Am kambu titi ekñengalen mkanok tabein.’ ”
(Zelevaia 7:11)

¹⁸ Zisasiyan kegok mme sâpe sâpe bumbu an ñeñan ma zii zet zikat indanda an ekñenan ñeñin zime set ñen aikti Zisas kume gakikiyelen nâmbien. Keyangut am sambeyan Zisasiyet zetnanğat nâme mobotnan mambemtangapmti kingati belak peme tage.

¹⁹ Âpme Zismak nembane ilinsakwep ke manepeme tambusâğât tapmme ekñenan Zelusalem mka temañ katipemti Betani mkaenegak gilik zem mebien.

Pik tep memun beye
(Matiyu 21:20-22)

²⁰ Mewembienan msame tambunan gilik zem koti ekme pik tep piwan memunan penan bem tapme ekti ²¹ Pitayan Zisasiyan zet zeye ke otnâmti zeye, “An zikat indanda, geñ sañenen pik tep saik kumpemanan piwan memunan bem tazingat ekbak!”

²²⁻²³ Âpme Zisasiyan dopman kapigok gilik zem indaye, “Neñ zet penan zema nâit, inmagengatnan ñenan keñ zutpin Kawawangat nâmkinpewe beme nuknan notnan kalañ nembon keyet kapigok zewe, ‘Geñ epeemti nembuen towet,’ zemti zetnnanğat penanan sokbembeyet zemti keñ zutpin tati dunduwe beme nuknan kalañnembon keyan ñep etumti nembuen metowebe. ²⁴ Neñ ingat pigok penan zema nâit, in nâmkinpewe kalañ mti kwitnan kwitnan ke penan sokbemindandayelen e nâmkatikbemti dunduwewen ñep sokbemindawe. ²⁵ Âpme geñ

dundusât mbanik kan keyet am ñenmak kalalanjit tazin beme yomañ ke katikpewanik. Katikpe-mane Kawawañ kululuñen main egañ kegogak gâlen yomdi katikpewe. ²⁶ Âk geñ an ñenmak yomit tazin ke ku katikpewanik beme Bipdi kululuñen main egañ kegogak gâlen yomdi ku katipewe.”

*“Zisasiyañ mulup winde deyet timti mamin,”
zemti Zuda an ñeñañ ekñeñañ yañkwesiwien
(Matiyu 21:23-27; Luk 20:1-8)*

²⁷⁻²⁸ Zisasiyañ zet kekok zemdelañ zeme ekñeñañ naman Zelusalem mkaen ewe mesâgât mebien. Meti Zisasiyañ ewe sesewat mka temanen moti tatokwapme sâpe sâpe bumbu an ñeñañ ma zii zet zikat indanda an ma sesewat mka temañgâlen damuñ notnañ ekñeñañ ekmagen kot ondekti yañkwesiwien, “Geñ kwiyañ nâmgemti zemgeme kot am sesewat mkaen indamâtnak ma muluwañ mamanamañ notnañ mamnik? Keyet yañañ zemane nâne.”

²⁹ Yañkwesime Zisasiyañ dopmañ pigok diin-doye, “Neñ ñeñañ yañkwesisi ñen yañkwesima in keyet dopmañ ñeñañ gilik zem namengut neñ kwiyañ nâmneme muluwañ mamanamañ mamiap keyet yañañ kegogak zema nâseip.”

³⁰ Zemti pigok indayañkwesiye, “Zân tu zululut an egañ mulup mam ke Kawawañmagengatnan ma ammagengatnan timam ze zeme nâmbi?”

³¹ Kegok indayañkwesime ekñeñañ ilinak zenâ zenâ mti zewien, “Nin ‘Zânañ mulup Kawawañañ saye,’ zesenuñ beme egañ zesem, ‘Âpme kwilekiyet in egat zetnañ ku manâmkinpeip?’

dindosem. ³² Ma nin, ‘Ammagengatnan timti mamm,’ zesenuḡ beme naman am sambeyaḡ, ‘Egat nâme golanḡ zenze an mobotnaḡ temaḡ,’ manzeip keyepmti zet ke nâmti ndoseipmagen zemti kiḡḡati peme tage.”

³³ Mti Zisasiyet zewien, “Nin egat yaḡḡaḡ ku nânuḡ.”

Zeme Zisasiyaḡ zeye, “In egat yaḡḡaḡ ku nâip keyepmti neḡ kwiyaḡ nâmneme mulup kapi mamiap keyet yaḡḡaḡ e keḡḡak ku diindosap.”

12

Wain mulup damuḡ bekaḡḡat bemzenze zet Zisasiyaḡ zeye

(Matiyu 21:33-46; Luk 20:9-19)

¹ Zisasiyaḡ Zuda am ma ḡeḡḡaḡine ekḡḡat bemzenze zet ḡen piḡok diindoye, “An ḡenaḡ wain mulup mti kimbatnaḡ tokwat bembuluḡti peye. Mti wain katnaḡ misikme tuḡḡaḡ bembeyet nâmti mundumaḡ simenaḡ weyaḡ taimpenti mka teepmaḡ beḡḡaḡ walatpemtī an ḡenaḡ mka keyet dukḡḡaḡ gwaen tati mulup ke ekdamuḡ mimiyet walage. Mulup ke mmâpme delaḡ zeme an notnaḡ ekḡḡat belinan bemti an ekḡen keyaḡ damuḡ mme mânep keyetnaḡ mme kwapme butnaḡ ilinaḡḡat timti butnaḡ ikḡḡaḡḡat masam kwakwaḡat zemindemti ikḡḡaḡ msat ḡeḡḡaset meḡe. ² Yaḡ met maneti peme wain penaḡ mâtâtâḡalen kanaḡ beme mulup toḡḡaḡḡaḡ mulup anaḡ ḡen zempeme mulup mamtemien ekḡenmagen meti katnaḡ notnaḡ timti met sasayelen nâmti zempeme meḡe.

³ Mulup an keyañ mepatañ zeme mulup damuñ ekñenañ atamti omba penañ witikne witikne peme weme zempeme gilik zem belak etañ mege. ⁴ Mepme ekti mulup toñañañ mulup an ñen ewe zempeme mepatañ zeme mulup an ekñenañ atam tati tep pemañañ ñokñañ somti sakambuk samti ku mâpme belak gilik ze mege. ⁵ Mepme ekti egañ ewe tusumti mulup an ñen zempeme kopme ekñenañ penañ kume gakiye. Gakime mulup toñañañ mulup an sambe ewe zemindeme kopme notnañ penañ indome gakime notnañ belak indom peyak peyak mamtemien. ⁶ Indomwalet mme delañ zeme ikñañgat nemuñañ kwep etañ ek tikñañ nâmpeme mamtan egañ igak tage. Tapme bam pigok nâmti nemuñañ penañ ke zempeme mege, 'Neñ nanañgat nemun penañ kapi zempema mesemnen egat nâme mobotnañ beme zetnañ gawepuwep.' ⁷ Nâmti zempeme mepme mulup damuñ mamtemien ekñenañ nembrañañ penañ ke kopme ekti ilinak zenâ zenâ mti zewien, 'Maneti bam nemuñañ penañ kapiyañ mulup kapi toñañ beweyet kame nin kumann gakime mulup pi ningat bewe.' ⁸ Kegok zemti ekñenañ atamti kume gakime sekñañ mandamti paset zupman baen met peme wenje.

⁹ Âpme mulup toñañ keyañ bam koti am ekñen ke zigok penañ mimindawe? Egañ koti an ekñen ke indome gakimâpme naman mulup ke an notnañ ñen indame ekñenañ damuñ mbep. ¹⁰ In Kawawañgalen zet itnañañ zet ñen kapigok kukuñañ tazin ke in nâip,

'Mka walalat ekñenañ tepum ektalati belakñañ

peme mewenげyaṅ tepum keyaṅ alak sut-neteman peme kwatageyaṅ kaliṅaṅ penaṅ bemtazin. ¹¹ Amobotnaṅ Kawawaṅaṅ iṅṅaṅ ke mme sokbeyeyepmti nin ke ek-mann dolakṅaṅ penaṅ bein.’ ” (Sam 118:22-23)

¹² Zisasiyaṅ zet keḡok diindome nâmti an ṅeṅaṅ bembe notnaṅ ekṅenaṅ, “Bemzenze zet ke ningat zein,” keḡok nâmâtâti ṅeṅin zime atamti zemkukuyelen nâmbienanḡut am sambeyaṅ zetnaṅ zeme tatnâmbien ekṅen keyet kiṅḡati peme tage.

*Takis mânep bembeyet Zisas dombem kuwien
(Matiyu 22:15-22; Luk 20:20-26)*

¹³ Âpme Palisi ṅeṅaṅ ma Elotgalen mulup an ṅeṅaṅ ekṅenaṅ mulup anṅin notnaṅ zemindeme Zisasi met tetipeme, “Eḡaṅ zet ṅen zemyunḡume ekti met zemkusenup,” zemti zemindeme mebien. ¹⁴ Meti Zisasiyet zet kelakṅaṅ kapigok msawien, “An zikat indanda, nin nânuwen ḡâlen zedi ma mzikat indandandi esemteṅ penaṅ mamkawaṅ benik. Nin nânuwen am kwilinmak ma am kwilinpiṅ ekṅenmagen Kawawaṅgalen zezapat dolakṅaṅ sakam kwep mammkawaṅ bemindenik. Yanḡut geṅ zet penaṅ Kawawaṅmagengatnaṅ amnaṅ mama mimi zigok tatagalen ke mammkawaṅ bemindenik. Keyepmti zemane nâne, ningalen zii zelaṅ zeinen nin mânep takis Loma ḡapman sasayelen ma yek?” ¹⁵ “Nin ek takis mânep ṅep sawanup ma ku sawanup? Ze zemane nâne.”

Zeme Zisasiyan dâsukiñinanğat yañan nâmâtâti zeye, “Eneyet neñ tatetineip? In mânep kasetnan ñen mkopme ekbi.”

¹⁶ Zeme ekñenan mânep kasetnan ñen mkosame ekti indayanğwesiye, “Mânep palen an zimosetnan ma kwitnan kwiyelen kumpepenañ?” Kegok indayanğwesime ekñenan zewien, “Loma gapmangalen amobotnan kwitnan Sisa egat weñanmak kwitnanañ tazin.”

¹⁷ Ekñenan kegok zeme Zisasiyan zeye, “Ele, kwitnan kwitnan amobotnan Sisayet weñan tatatnan beme ek sawep ma am in Kawawan iñanğalen bet muluwan keyepmti in iñanğat zapat mait.” Kegok diindome ekñenan zetnanğat nâmtemtem mpemti perme tapme belak mepmâbien.

Sadusi ekñenan gakikiengatnan gilik zemwawat keyet Zisas yanğwesiwien (Matiyu 22:23-33; Luk 20:27-40)

¹⁸⁻¹⁹ Âpme Sadusi ekñenan am gakikiengatnan wawat ku tazin manzemtemien keyepmti an ekñen keyan Zisasmagen koti yanğwesiwien, “An zikat indanda, Mosesiyan zii zelen zet meluwan kapigok minndaye, ‘An ñenan imbi wati nembanan ñen sokbembepiñ mme an keyan gakiwe beme meniñanñ imbi kwambetnan ke wati datnanğat munduman alikñan ñen mme sokbewe.’ ²⁰ Âpme an yanğogili 7 kegok mamtemien. Maneti yuñinan imbi ñenan wage. Wat maneti nembanapiñ gakiye. ²¹ Gakime muñanñ toti imbi keyegak wati nembanapiñ maneti gakiye. Gakime gwalan kegogak wage. ²² Mti an 7 ekñen

piwan imbi kwep ke wati nembanjpinj belak etañ gakimâbien. Yanj maneti ekñengalen imbi kwambet keyañ kegogak gakiye. ²³ An yan kwep 7 ekñenanj imbi kwep ke wabiengapmti gakikiengatnan wawat kanen imbi ke an kwiyet imbinanj bewe?”

²⁴ Zeme Zisasiyanj pigok diindoye, “In Kawawañgalen winde ma egalen zetnanj ku weyanj manâmâtâlippapmti zet ke zemyunjuip. ²⁵ An ma imbi gakikiengatnan gilik zemwabewen awembinj mama ewe ku mambep. Belak Kawawañgalen ensel kululunjen talip keboñ etañ bemti mambep. ²⁶ In gakikiengatnan wawat ku tazin manzeip âpme Mosesiyanj didik kunduman tep tazime ke ekti tapme Kawawañañ zapat dundume nâmti egañ zapat meluwanj mge ke mainji manâmâtâlíp. Kawawañañ Mosesiyet kapigok zeye,

‘Neñ alak kapiyet Abalaamgalen Kawawañ ma Aisakgalen Kawawañ ma Zekopgalen Kawawañ.’ *(Kisim Bek 3:6)*

²⁷ Keyepmti neñ ingat pigok zema nâit. Kawawañañ zet ke yanj kapigogapmti zeye, ‘Ek am gaki meti mama kanzizit mamaip ekñengalen Kawawañ wa ek am gakiki katikñañ mañgakip ekñengalen Kawawañ yek. In zet ke manâmyunjuip!’ ”

*Kawawañgalen zii zet kapiyanj zii zet notnanjgalen ñotekñañ penañ bein
(Matiyu 22:34-40; Luk 10:25-28)*

²⁸ Âpme zii zet zikat indanda an ñenanj keyak tati ekme Zisasiyanj Sadusi ekñenmak zenâ zenâ

mti yaŋkwesisiŋinaŋgat yaŋaŋ dolakŋaŋ tagi-lik zemindame egaŋ nâmti Zisasmagen meti yaŋkwesiye, “Zii zet zibonaŋ notnaŋ sambe bee silim indemti ŋotekŋaŋ penaŋ bein?”

²⁹ Yaŋkwesime Zisasiyaŋ dopmaŋ pigok gilik zem zeye, “Zii zet sambeyet ŋotekŋaŋ kwep kapiyaŋ bein,

‘Israel am in nâit, Amobotnaŋ ek kwewetaŋaŋ ningalen Kawawaŋaŋ bein. ³⁰ Keyepmti in Kawawaŋgat gogot mpemti keŋinmak weŋin ma ŋotikŋinmak windenŋin bee kataŋ egat ketalasim samâbep.’ *(Zii Zet 6:4-5)*

³¹ Zii zet keyet kandaŋaŋ zet notnaŋ ŋen kapigok tazin,

‘Gitaŋgat maŋgembein keyet kataŋ am notnaŋ ekŋengat gogot mbanik.’ *(Wok Pris 19:18)*
Zii zet ŋenaŋ eget zut kapi ku seabemidein.”

³² Zeme zii zet zikat indanda an keyaŋ nâmti Zisasiyet pigok zeye, “An zikat indanda, geŋ ŋep penaŋ zenik,

‘Amobotnaŋ e Kawawaŋ kwewetaŋ egat baman ŋen ewe ku tazin. ³³ Keyepmti am ŋenaŋ Kawawaŋgat gogot mpemti keŋaŋmak ŋotikŋaŋ ma windenŋaŋ egat etaŋ sawe.’ *(Zii Zet 4:35; 6:5)*

Mti ikŋaŋgat manâin keyet kataŋ am notnaŋ ekŋengat keŋaŋ bewe beme sâpe sâpe bumbu ma Kawawaŋgat taolet bembe set ke seabem pemâbe.”

³⁴ Zii zet zikat indanda an keyaŋ yaŋaŋ dolakŋaŋ penaŋ zeme nâmti Zisasiyaŋ zeye,

“Geñ ilak Kawawaŋgalen zemâtâtâtgat katnanen mama ke titiyelen sokŋanik penañ kodik.” Zet esemteŋ kekok zemti selin bekekme ekŋenaŋ yaŋkwesisi ñen ewe yaŋkwesisiyet olapme beme peme tapme mebien.

*Kilais ek Dewitgat alikŋaŋ ma eget Amobotnaŋ
(Matiyu 22:41-46; Luk 20:41-44)*

³⁵ Zisasiyaŋ Zelusalem sesewat mka teman ke tati zet zapat tadiindoneti ekŋen kapigok indayaŋkwesiye, “Ingalen zii zet zikat indanda an ekŋenaŋ Kilais ek Dewitgat inŋokŋaŋaŋ bam kobe manzeiwaŋgut ³⁶ eweŋaŋ Kawawaŋgalen Emetak Teŋaŋ zet kapi amobotnaŋ Dewit zem same Dewilaŋ pigok zemkawaŋ beye,

‘Amobotnaŋ Kawawaŋaŋ nâgât Amobotnaŋŋ Kilaisiyet pigok zeye, “Geñ Amobotnaŋgat kot betn penaneset totati windendi teman timti tabanik. Âpme neŋ gapmukulem mma geŋ kasandine sambe ekŋen windenin mtoidewanik.”’ (Sam 110:1)

³⁷ Dewilaŋ ikŋaŋ Kilaisiyet ‘Amobotnaŋŋ’ zeye keyepmti zigoset Kilaisiyaŋ naman Dewitgat inŋokŋaŋ bein etaŋ? Ke penañ neŋ Dewitgat alikŋaŋmagen sokbewan yaŋgut neŋ Kawawaŋaŋgat Nemunaŋ penañ kogogapm Dewilaŋ Kawawaŋgalen Zet Itnaŋaŋen kuyeen ke nâgât ‘Amobotnaŋŋ,’ zeye eneyet neŋ Kawawaŋaŋ zemnemetot amgat yomgat dopman gakikiyet toban.” Zisasiyaŋ kok zeme am sambe penañ tabienaŋ zetnaŋ nâmtikŋaŋ mbien.

*Zisasiyañ an zii zet zikat indanda ekñengat
mama mimiñin kumâbâgat zeye.*

(Matiyu 23:1-36; Luk 20:45-47)

³⁸ Âpme Zisasiyañ am sambe tazemzikat indammetneti pigok zeye, “In an zii zet zikat indanda ekñengalen ñoktik mgasik ke ku mâti mbep. Ekñenañ melakandu teepmañ gwaen biminañgatnañ baen selinan tot lapit mepme mamti ilinañgat nâme mobotnañ beme selen ma tambaŋumen mame amnañ sekñin moindendeyet etañ manâip. ³⁹ Ekñenañ sesewat mkaen amobotnañgalen mundumen ñeñañ gwaenen etañ mametalip. Ma ondedak temanen ekñenañ meu ma songom temañ indame niniyelen etañ manâip. ⁴⁰ Ekñenañ imbi kwambetgalen mânep milawat ma mkañin mee pi menzem timti indamâpme kileñ mepme dundundu teepmañañ myuñguñguñin beke mamim atanepeme amnañ ñep ku eegalen mambein. Am ekñen keboñ ke maneti kan delañ zenze kanen Kawawañañ zem indomti tosañin bekañañ penañ mmoti indawe!”

Imbi kwambet ñenañ tewalañ mânep beye

(Luk 21:1-4)

⁴¹ Zisasiyañ sesewat mka temanen mânep pelep keyet sokñañik tati ekme am sambeyañ mânep pelewen tabem mambien. Am sambe ekñenañ mânewin temañ pelewen tapeme towepme ⁴² imbi kwambet bekopsat ñenañ koti mânep ñamañ isisikñañ zut piwan peme pelewen towege. ⁴³ Kegok mme Zisasiyañ ekti nembrañaneyet zeme kopme pigok diindoye, “An ekñen, neñ penañ sukwep zema nâit. Imbi

kwambet bekopsat kapiyan mânep pelewen bep keyan an imbi sambe notnanan tewalan beyo bee sebemindein. ⁴⁴ Am mânep milawatmak notnan eknenan mânewin omba penan tazinangut butnan bugan timti kot pelewen time towelep. Yanangut imbi kwambet bekopsat keyan mânepman bugan tazin elak kopeme pelewen towepme delan zein mkananen daenen butnan nen ewe ku tasain, yek penan.”

13

Zisasiyan Zelusalem sesewat mka teman beke kasa eknenan kumasekbep keyet zapatnan diindoye

(Matiyu 24:1-31; Luk 21:5-28)

¹ Zisasmak nembanan eknenan sesewat mka temanengatnan toti mepmambe Zisasiyet nembanan nenan sesewat mka teman beke ektemtem mti zeye, “Wenane naneye, an zikat indanda, gwa ekbak, nanzan yanat tatat nembon weyananti mka dolaknan walapepepan gwa ekbak!”

² Zeme Zisasiyan dopman pigok gilik zem saye, “Geñ nanzan mka teman walalatnan kapi alak ego ego mnik. Yan maneti bamgat nanzan mundumin talip keyet katan ku tabep. Kasa eknenan kokume epeemti nanzan igak kwep kwep lala bubuk mekobep.”

³⁻⁴ Kok zemi Zelusalem mka peme tapme meti Olip kalaan mosat mobien. Motati Pitamak Zems Zânmak Endulu eknenan ilinak Zisasmagen meti zikalin Zelusalem mkaeset ekme topme Zisasiyet yan kwesiwien, “Sesewat mka teman

daenen tati zet zenak ke kan zukn̄an penaŋ sokbewe. Ma keyaŋ sokbesâgât tapmme menok zigogaŋ ñeŋaŋ beme ekti nâmbanup kwitnaŋ kwitnaŋ gâgâegaŋ sokbembeyet zeye walak kapi sokbesâpm zewanup.”

⁵ Zeme Zisasiyaŋ pigok diindoye, “In weyaŋ eksem mambep. Mineti am notnaŋaŋ tetimindemti indatetimti mebepgat. ⁶ An notnaŋaŋ Zisasiyet kwitnaŋ belak mimyambumti kot an imbi notnaŋ tetimindemti zewep, ‘Neŋ Kilaisiyaŋ kolap!’ ⁷ Ma msat butnan butnan kasa tawapmepme keyet buŋam zapatnaŋ nâwep ma kasa kwisak wekumepme keyet yayaŋ palen ku tabep. Kawawaŋaŋ kwitnaŋ kwitnaŋ keboŋaŋ ñeŋaŋ sokbembeyet zeye yaŋgut msat kululuŋ kumasesegalen kan sakwep ku kobe. ⁸ Am maŋge kwewaŋ epeemti dopmaŋ mekum kokum mbep. Ma msat temanen amobotnaŋ zulaŋ wati âwalup. Ma msat kataŋ mâkinaŋ temaŋ mbe ma msat sambe meuyet kambaŋ temaŋ sokbemmebe. Kwitnaŋ kwitnaŋ ke imbiyaŋ namba sokbesâpmme yaŋbemti sindem manâip keyet kataŋ sokbem mâbe.

⁹ Ekŋenaŋ belak kileŋ indatimti amobotnaŋ ekŋengalen ondedagen meti zet muluwen indewep ma Zuda ekŋengalen sesewat mkaen indatim moti sindiwaŋ indawitikbep keyet eksemambep. Ekŋenaŋ kogok mimindamti gapmangalen am ñeŋaŋ notnaŋ ma amobotnaŋ temaŋ ekŋengat zikalinan met onzemindeme tati nâgât yaŋ zemâtâtât mulup mbep. ¹⁰ Kogok mme msat kataŋ Kawawaŋgalen Zet Zapat Dolakŋaŋaŋ

ņenaņ am ilindiņ bemindemenņut keyet sakņan gwaenen msat kululuņ asekbē. ¹¹ Keyepmti am notnaņ ekņenaņ indapmeti zem indomti mka katikņaņ indesât mbep. Kan keyet in zet muluwen motati, ‘Pe zet zigok zesenuņ,’ zemti yayaņ temaņ penaņ ku mbep. Kan keyet Kawawaņgalen Emetak Teņaņ zet keņinanen bemindeme zewep. ¹² Âpme datnaņaņ meniņaņ kume gakikiyet mezemdelaņ zewep. Ma biwinaņ nembraņane kogogak indome gakikiyet mezemdelāņ zemindowep. Ma namba ekņenaņ mambiwine kasa mimindemti indome gakikiyet zemindowep. ¹³ In nâgât manâmkiņpeipgapmti anaņ ingat nâme kaņgaņaņ etaņ bewē. Yaņgut am ņenaņ nâmkiņpepeņaņ katikņaņ bemapmetneti gakiwe beme kan delaņ zenzeņaņ Kawawaņaņ an ke mama kanzizit sawē.

¹⁴ Golaņ zenze an Danielaņ meluwaņ kapigok mge, In zet kapi maiņti weyaņ nâit,
 ‘Kwileki ņen mamaņaņmak ma
 kiņgagatnaņmagaņ Zuda am ekņengalen
 sesewat mkaen ku moti tatagalenaņgut
 egaņ mot ke tati indawalebeyet,’ (*Daniel*
9:27; 11:31; 12:11)

in ke ekti am Zudia msalen mambewaņ keyegak tapeņ tati kunzuņti kalaņaņ mowebep. ¹⁵ Âpme am ņenaņ mka solonan tatneti gilik zem mka keņaņ moti milawatnaņ tiyap zemti tim yape yape mti kan ku walabe msalen keyegak tati kunzuņ mebe. ¹⁶ Ma ņenaņ muluwen maneti gilik zem tâgâ melakanduņaņ msâgât mkaņaņ ku mebe keyegak tapeņ tati kunzuņbe. ¹⁷ Imbi keņmak ma imbi nembraņin

ewe okakñañ nam manip bekakane ekñen keboñañ zigok penañ mbewe. ¹⁸ In kwitnañ kwitnañ nukñañben ke map tâgâ keñañ ku indandayet nâmti Kawawañgat dundume egañ mteteyet sokbembeyet nâmindewe. ¹⁹ Kan keyet amnañ sek sindem tisâiwen keboñ ke eweñañ Kawawañañ yañbemti kwitnañ kwitnañ msokbeye ma tuñgupman mamkwati alak tatnup ma bam mamti masâpmnup keyet keñañ ñen ku sokbeye ma ku sokbewe. ²⁰ Amobotnañañ kan ke ku mme pemkwepmañ benagen am ñenañ alik ku manak. Yañgut egañ am ikñañgat indaombemindeye ekñengat nâmti nukñañ temañ keyañ kan teepmañ ku sokbembeyet nâmti kan ke mme pemkwepmañ beye.

²¹ Âpme kan keyet am notnañañ tetimindemti zewep, 'Kilais pien tazingat koegit!' Ma 'Kilais daen tazingat meegit!' Zeme zelin gawepumti ku nâmkijpemindelep. ²² Sadañañ am sambe winde indame ekñañañ wati Kilais ma Kawawañgalen zapat zem zemsokbembe an ekñengat kwilinan mimyambumti menok sepem igak igak mti Kawawañgalen am keñin mme yuñgum mâbe. Yañ ekñañañ Kawawañgalen am ikñañ ombemindeye ekñengat keñin myuñguñguyelen nâmbep beme ñep mbep. ²³ Kwitnañ kwitnañ ke ewe sokbembepiñ tapme neñ eweñañak yayañ mti diindoyapgapmti weyañ eksemti mambep.

²⁴ Sindem kan keyet kwati delañ zeme sakñañ gwaen kasup zikatnañ sopsop sime eyoñga busatnañ yek bewe. ²⁵ Ma wenzim notnañ kuluñgatnan tuluk talak zemti topme enzunañ

sokbeme wenzim notnaŋ tabep ekŋenaŋ ulugâlak bemtemebep. ²⁶ Kogok mme neŋ Angat Nemuŋaŋ neŋ mgulumbuk palen tati windennben penaj ma sanŋa sonŋanaŋ uluŋ elan tapmme kopma in nikbep. ²⁷ Mti keyegak neŋ ensel kululuŋengatnan zemindema, 'Ekŋenaŋ msat butnan butnan ma msat tungupman mekoti Kawawaŋaŋ amŋane ombemindendaŋ ekŋen indaakume manŋe kwep kwao tabep'. (*Zii Zet 30:4; Zekaraia 2:6*)

Balam balam tepgat yaŋaŋ Zisasiyaŋ zemâtâge (Matiyu 24:32-35; Luk 21:29-33)

²⁸ In balam balam tep ke ekti nâmâtâlit balam balam tep keyet katnaŋaŋ dolakŋaŋ penaj sokbeme ekti manzenup, 'Olak mtete kan sokŋan bein.' ²⁹ Sepem kegogak nukŋaŋ sambe beke sokbeme ekti nâmbep, 'Olak Zisas kokotnaŋgalen kan ilak sokŋan bein.' ³⁰ Neŋ penaj sukwep zema nâit, am in talip kapi notnaŋaŋ ewe gakikipiŋ tati ekme kwitnaŋ kwitnaŋ zeyap kapi sokbeme ekbep. ³¹ Msat ma kululuŋ eget kapi asekbaluŋ yaŋgut nâlen zetn ku delaŋ pewe yek penaj.

Zisasiyaŋ kobe keyet kanaŋ an ŋenaŋ kasup ma kan tungupmaŋ desetgat kobe ke ku nâin (Matiyu 24:36-44)

³² Neŋ kokotnaŋgalen kan ke kasup ma kan tungupmaŋ desetgat kobap ke msalengatnaŋ am ŋenaŋ ku nâin penaj. Ma kululuŋen gwaen Kawawaŋgalen ensel ekŋenaŋ kan keyet penaj kobe ke ku nâip ma nenn ikŋaŋgat Nemuŋaŋ penajaŋgut zukŋan zemneme kobap keyelen kan

ke ku nâyap. Bipm Kawawaŋaŋ igak etaŋ nân.
³³ Kan zukŋan kobap ke ku nâipgapmti nâpeŋ
 nâpeŋ kelem mti mambep. ³⁴ Kan ke amobotnaŋ
 ŋenaŋ mkaŋaŋ peme tapme msat ŋenen mesâti
 an mulupmaŋ weyaŋdamuŋ mimiyet zemâtâtât
 mulup mpemti sekekek damuŋ kaliŋaŋ mimiyet
 zempemti pigok dunduye, ‘Neŋ kopma set kwalet
 newanigat nâpeŋ nâpeŋ matapmambanik.’
³⁵ Sepem kegogak in weyaŋ eksemti mamambep.
 Neŋ gasiyet ma tambusutnan ma msat
 msasât tapmme ma tambuŋan kobap ke kan
 esemtenŋ penaŋ ku nâipgapmti in nâpeŋ nâpeŋ
 nâgât damuŋ matapmambep. ³⁶⁻³⁷ Mineti in
 nânâpiŋ meluk tawenepeme neŋ koti indikma
 endilipewepmagengat in ma am sambe zet kapi
 nâmti nâpeŋ nâpeŋak mamambep.”

14

*Zuda an ŋeŋaŋ ekŋenaŋ Zisas kume gakikiyelen
 zembiliwebien*

(Matiyu 26:1-5; Luk 22:1-2; Zân 11:45-53)

¹ Zuda amgalen Anŋalalaŋ Kendo Nupmaman
 Yispiŋ Niniyelen Kendo kasup zut delaŋ ze-
 meŋgut tatagalen tapme sâpe sâpe bumbu an
 ŋeŋaŋ ma zii zet zikat indanda ekŋenaŋ Zisas
 buzakset atamti betnaŋ zamti kume gakikiye-
 len zemkabewien. ² Yanŋut naman pigok zemti
 kiŋgabien, “Mineti nin kendo kanen pigogat
 msenup beme amnaŋ kasa kileŋ kuseipmagen-
 gapmti pemann talak.” Zemti peme tage.

*Imbi ŋeneyaŋ Zisasiyet ŋokŋan welaŋ mulage
 (Matiyu 26:6-13; Zân 12:1-8)*

³ Zisasiyan Betani mkaen Saimon itnanan an lingit satmak mamtanan weyanpeye egalen mkaen meu nini mundumen totapme imbi nenan wet kelaknan sesiknan dolaknan kwitnan nalat ke okop nanzanan weyayanan keyet kenan tapme mkoti butnan njiliknan gwaen kume etume Zisasiyet noknan mulapme toge. Wet ke tosanjan mobotnan penan. ⁴ Kegok mme am notnan eknenan ekme nep kumbeme ilinak zenâ zenâ mti zewien, “Pi kwilekiyet penan wet tosanjan mobotnan penan pi belak kilen walezin? ⁵ Egan wet kapi nin ndame mmet bemann tosanjan 300 kina mee kegok ndame am bekopsat eknen kalan indawanek ze nep benak.” Zemti imbi keyet nâme bekanan beye.

⁶ Âpme Zisasiyan nâmti pigok diindoye, “Imbi kapiyan nenmagen mulup dolaknan mipgat in egat zet nen zenzepin belak peme talak. ⁷ Am bekopsat eknen pi inmak kwesin kapi mamambepgapmti in kwileki nen miindasâgât nâmti nep miindawep. Âpme neŋ inmak msalen kapi kwesin ewe ku mambap. ⁸ Belatnik bugan bukapi tapmoti gakima am sumen nabewepgapmti egan iknanŋat kenan galak ewenanak wet sesiknan dolaknanan mulati zulutnein. ⁹ Neŋ penan sukwep zema nâit. Am msat katan Kawawanŋalen Zet Zapat Dolaknan Penan zemebep katan imbi kapiyan kwitnan kwitnan mnain keyet zapatnan eyo zeme manâmambep.”

*Zudayan amobotnan ekŋengat zikalinan Zisas zemkukuyet zetik mimindeye
(Matiyu 26:14-16; Luk 22:3-6)*

¹⁰ Zisasiyet nembrañane 12 ekñenmagengatnañ nembra ñen Zudas Iskaliot mkaengatnañ egañ sâpe sâpe bumbu an ñeñañ ekñenmagen meti Zisas zemsokbemindandayet zemkaliñ bemind-eye. ¹¹ Kegok zeme sâpe sâpe bumbu an ñeñañ ekñenañ nâmti oloñen mti dopmañ mânep sasayet zetik mpeme Zudayañ set ñen aikti Zisas zemsokbemindame atatayet mulupmañ mge.

Zisasiyañ nembrañanemak Anğalalañ Kendoyet meu bimbingat nimbien

(Matiyu 26:17-30; Luk 22:7-23; Zân 13:21-30; 1 Kolin 11:23-25)

¹² Nupmamañ yispin niniyelen kendo ke kan sokñañik beme am ekñenañ sipsip makumbumtemien kan ke beyeyepm nembrañaneyañ Zisasiyet yañkwesiwien, “Nin mkan den meti Anğalalañ Kendo tati tu meu niniyet weyañ be-senup?”

¹³ Yañkwesime Zisasiyañ nembrañane zut zemidemti zeye, “It Zelusalem mka teman moti ekmalu an ñeñañ tu menzim belen mmepme aikti keyegak baman mâti mepmalu ¹⁴ egañ mka ñengat mowepme ekti keyegak mâpmti mka keyet toñañgat zeselup, ‘Amobotnañañ pigok zemndeme kolup. Neñ nembannemak Anğalalañ Kendoyelen meu mka keñañ de tati nsenup?’

¹⁵ Zemalu egañ idati mka keñañ teman tedukñañ gwaenen kwitnañ kwitnañ eweñañanak weyañ bembrañañ ke zikat idame it meu ke bumbemalu kot nsenup.”

¹⁶ Zisasiyañ kegok diidome egelañ meti kwitnañ kwitnañ zeye keyet katan penañ aikti

Anjalalan Kendoyelen meu niniyet weyan tabumbembambun.

¹⁷ Âpme msat tambusât tapmme Zisasiyan nembajane 10 indatimti mka keyet kejan mopmâbien. ¹⁸ Motati meu nini mundumen totati meu nimambe Zisasiyan pigok zeye, “Neñ penañ sukwep penañ zema nâit, inmagatnan namba ñenan meu neñmak pelep kwep tatnilup egañ zemnome kasa ekñengat belinan bemneme ekñenan nome gakiwap.”

¹⁹ Zeme nembajane ekñenan nâme nukñan beme Zisasiyet igak kwep kwep pigok yañkwesiwien, “Mneti nâgât mene tazemasenigat zema nâmbi?”

²⁰ Kegok yañkwesime egañ pigok diindoye, “Nemba neñmak nsakwep nupmaman tu batien pemalu towepme mkwat nselup an keyet nâmti tazeyap. ²¹ Kawawañgalen Zet Itnananen neñ Angat Nemunañan neñ zemâtâtneneñanok meti gakikiyelen zemneneñan. Wakae, neñ zemnowe an ke sindem omba penañ tiwe. An ke mamanan ku ambetnak ze dolakñan penañ benak.”

²² Zemti Zisasiyan nupmaman ñen mti Kawawañgat wisikñ zemutumti indamti zeye, “In mti nit kapi nanangat sek sesumban.”

²³ Nime delañ zeme wain okop tageen ke mti Kawawañgat wisikñ zemti kegogak indame nimbien. ²⁴ Nime zeye, “Kapi tâtâ alakñan ammak Kawawañmak sipmnan tusum indeyap. Ke am sambe ekñen yomangatnan indatim kwakwagat nâmti kegok mbap.” ²⁵ Kegok zemti zeye, “Neñ penañ sukwep zema nâit, neñ wain tu ke ninipin maneti bangat kululunjen gwaen

mama katiknanen tati wain niyap kabon yek; wain alaknan nimbap.” * ²⁶ Zeme delan zeme keyegak tapen tati sesewat silik kume delan zeme mkaengatnan toti tambuyelak Olip Kalanan mowebien.

*Pitayan Zisas yanpewe keyet zetnan zeye
(Matiyu 26:31-35; Luk 22:31-34; Zân 13:36-38)*

²⁷ Motati Zisasiyan nembane pigok diindoye, “In kasa kuku an eknenan kopme ekngat kinngati nemkunuz mekopme nenak etan tentewat tasap. Kawawanngalen Zet Itnananen Kawawanngan iknan pigok zeye,

‘Neñ sipsip damun kuma gakime sipsip eknenan kilen lala bubuk kunzun mekobep.’

(Zekaraia 13:7)

²⁸ Yangut bam Kawawanngan neñ mme gakikienngatnan gilik zem watingut Galili msalen mepma in bam napmâti kobep.”

²⁹ Zeme Pitayan pigok zeye, “Nemba notnanngan bankumgemeseip yangut neñ nep ku bankumgemesap.”

³⁰ Zeme Zisasiyan dopman pigok gilik zem saye, “Alak tambumbu kapiyet sakokolok apman kwitnanngan sakwep kumti sek zut ewe kukupinng tapme genng nâgât sek tuk yanngesenik.”

³¹ Zeme Pitayan zekannngan mti zeye, “Neñ nome gakikiyelen mseiwannngut neñ genng ku yanngesap penanng.” Zeme nemba notnanngan sambe eknenanngan zet sepemanngan kwep kegogak zemâbien.

* **14:25:** Wain alaknanngan Zisasiyan nsât zeye ke iknanngan mama kanzizilen ningat Amobotnanngan tati mama ekmagengatnanngan kopme timti ekmak nimwiannganngan kwesinngan mti mambanup keyet zeye.

*Zisasiyan Gesemani muluwen dunduye
(Matiyu 26:36-46; Luk 22:39-46)*

³² Zemti ilinsakwep Gesemane muluwen me-bien. Mepataŋ zemti Zisasiyan nembraŋaneyet zeye, “In kapi totapme neŋ nenak mulup butnan daen metati dundumti kosap.”

³³ Zemindemti Zisasiyan nembraŋane tuk Pita-mak Zems ma Zân indatimti mege. Âpme yaŋbemti nukŋaŋ sambe penaŋ keyet nâmti keŋaŋ sindem igagaŋ penaŋ beme sek monza-lamaŋ ululuŋ pem toge. ³⁴ Mti nembraŋane tuk ekŋengat zeye, “Neŋ keŋaŋ sindem beme gakikiye-lenok tatnâyapgat in kapi kaik tapmaseip.”

³⁵ Kegok zemti belaknik bugan meti keŋaŋ nukŋaŋ beme msalen ŋenzimosetnaset palak palak tokutumwemti pigok dunduye, “Bien, geŋ set eleŋ belaj ŋen aiknanayelen nâsenik beme aiknamane sindem temaŋ timti ku gakisap.”

³⁶ Kegok dundumti zeye, “Bien, Bien, geŋ nâmane sindem temaŋ kapiyaŋ dukŋnan ku mosem. Yaŋgut nâlen zet zeap ke mâti msenik yek; giti nâmtadik keyet kataŋ mâsenik.”

³⁷ Kegok dundum delaŋ zemti nembraŋane tuk ekŋenmagen gilik zem koti indikme meluk taweme Saimon Pitayet zeye, “Pita, geŋ ewe kegoagak meluk tawenik? Kan belaknik bugan kaik tati otnânâ mulup bugan ku mbek? ³⁸ In mama mimi bekananen ku toindondoyet nâmti eksem kaik tati dundundu mulup mit. Keŋinaŋ nâgât kemberŋ nâyo yaŋgut sekŋinaŋ nukŋaŋ bein.”

³⁹ Zemti ewe gilik zem met zet Bipmanğat dunduye kegogak ewe zemdunduye. ⁴⁰ Dundum delan zemti koindikme zikalin ewe melugan kwasime taweme keyet zeme eknenan zet dopman gilik zem sasayet timabien.

⁴¹ Âpme met sek tuk ewe dundumti gilik zem koindikme ewe muluk taweme zeye, “In ewe tagomti meluk tawep? Angat Nemunan neñ zemnomti am yomton ekngalen belen mobogalen kann ilak soknanik bein. ⁴² Wapme an neñ zemsokbemneyelen walek kozingat meti ekne!”

Zudasıyan meti kasa eknen Zisas zikat indame atawien

(Matiyu 26:47-56; Luk 22:47-53; Zân 18:3-12)

⁴³ Zisasiyan nemananeyet zapat kegok diindomambe tapme namba 12 ekngat tunguwinangatnan nen Zudasıyan piwan kasa kuku an nenan bemindeme kobien. Zudasıyan sâpe sâpe bumbu an nenan ma zii zet zikat indanda an ma sesewat mka temangalen an damun notnan eknenan kasa kuku an notnan ekmak zemindeme wanam kuknanmak ma tepeman mee pi belen belen timti kopmâbien. ⁴⁴ Selen kopmambe Zudasıyan pigok zemâtâtindeye, “Neñ meti an mkumpema in ekti keyegak weyan atamti bembulun wapmeseip.”

⁴⁵ Zemindatim koti keyegak Zisasmagen meti “Amobotnanan” zemti ambet mkumpeye. ⁴⁶ Kegok mme ekti kasa eknenan met betnanen atam kitik mti tabien. ⁴⁷ Âpme Zisasiyet nemanane eknenmagangatnan nenan nenan

zime wanam kukñaṅmak pitakñaṅngatnan mandapeme kwapme sâpe sâpe bumbu an ñeñaṅgat mulup anaṅ wakñaṅ nembet sâmpeye.

⁴⁸ Âpme Zisasiyaṅ pigok diindoye, “In nâgât nâme kambu titi an bema wanam kukñaṅmak ma tepemaṅ mee pi timti kot natam kitik mtalip?

⁴⁹ Neṅ kan katanṅ inmak sosok sesewat mka temanen an imbi Zet Zapat Dolakñaṅ diindomti mamtemanen ke in ku natawien. Yaṅgut alak pi Kawawaṅgalen Zet Itnaṅan nâgât meluwaṅ mimiñaṅ keyet katanṅ sokbein.”

⁵⁰ Zeme nemaṅane sambe ekñaṅanṅ kiṅgati pemkuṅkunzuṅmâpme delaṅ zeye.

⁵¹⁻⁵² Notnaṅanṅ kuṅkunzuṅ mâpme Zisas nemaṅane ekñaṅmagengatnan nema zomolim ñen saṅgum kwewetaṅanṅ kaik mamaṅgeyaṅ atanup zem saṅgumaṅ kwep mâtât mtaṅpme belak talak kunzuṅ mege.

Ekñaṅanṅ Zisas sâpe sâpe bumbu an ñeñaṅ ekñaṅgat temaṅin ma amobotnaṅ notnaṅ ekñaṅmagen wapmebien

(Matiyu 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Zân 18:13-14, 19-24)

⁵³ Sâpe sâpe bumbu an ñeñaṅ ekñaṅ ma zii zet zikat indanda an ma damuṅ notnaṅ ekñaṅanṅ sâpe sâpe bumbu an ñeñaṅin temaṅ egalen mkaen met ondek tati Zisas taekme Zisas zem kukuyet nâmti ekmagen wati ⁵⁴ tapmepme Pitayaṅ baman mâti kiṅgapeṅ beṅan daen igak takopmaṅge. Koti ekñaṅanṅ zem kuku mka kimbalen toti mka keṅan mowepme Pitayaṅ keṅogak kimbat keṅan toweti zupman baen

sâpe sâpe bumbu an sambe ekñengat ñeñañin egalen mulup anañ tep bum kâtapmambien ten toti tep kâti tapmanje. ⁵⁵ Âpme ekñen sâpe sâpe bumbu an ñeñañ ma amobotnan sambe ekñenan ondekti Zisasiyet nukñañañ ñen aikti kume gakikiyet zentimapme beye. ⁵⁶ Am sambe ekñenan Zisas zemkukuyelen zet dâsuki notnan bemzem zewienañgut zelinañ sepem igak igak bemâge.

⁵⁷⁻⁵⁸ Âpme an notnanañ ondedagen tabienañ wati Zisasiyan zet zeme nâmbien ke mti pigok zewien, “Nin sek ñen tatnâmann Zisasiyan kapigok zeye, ‘Neñ sesewat mka temañ amnan walabien bekapi ñep asekti kasup tugat keñan neñ alakñañ ñen walabap.’ ” ⁵⁹ Zet notnan kogok zewien keyañ zelin sepemañ kwewagak ku bemâge.

⁶⁰ Mme sâpe sâpe bumbu an ñeñañ ekñengat ñeñañinañ wat zimoselinañ tati Zisasiyet pigok yañkwesiye, “Ekñenan gâgât zet sambe tabem zep; kapi geñ dopmañ ñen gilik zem indandayelen ñen nânik ma yek?”

⁶¹ Yañkwesime Zisasiyan belak zetnepiñ tapme naman ñen pigok yañkwesiye, “Kawawañ masesewatsanup egat Nemunañ Kilais kokotnanğat damuñ matatnuwan, geñ kapi?”

⁶² Yañkwesime Zisasiyan zeye, “Penañ ke zenikmak. Neñ Kilais. Angat Nemunañañ neñ yañ bam in nikme neñ winde toñañ Kawawañgalen betnañ penaset tati gilik zem am indatisât msalen zanza palen tati tobap.”
(*Sam 110:1; Daniel 7:13*)

⁶³ Zeme sâpe sâpe bumbu an ñeñañ sambe ekñengat ñeñañin bekeyañ nâme bekanañ beme ñenzinziñ palen ikñanggat melakandunañ mendalemte zeye, “Kwilekiyet zet sambe ewe tuzumzesenup? ⁶⁴ Egañ Kawawañgat zet mobotnañ penañ min keyepmti in zuk nâip?” Zeme am sambe ekñenañ zemdelañ zemti zewien, “Ek gakikiyelen zapat etañ bein.”

⁶⁵ Zemdelañ zeme keyegak notnañañ yañbemti zawagañ wasekpewien ma notnañañ zikatnañ melakandunañ zampeme tapme kumti zewien, “Kwiyañ goin? Ze zemané nâne.” Tapmme sâpe sâpe bumbu an sambe ekñengat ñeñañin egalen mulup an ekñenañ kwapem penañ kuwien.

Pitayañ Zisasiyet yañpeye

(Matiyu 26:69-75; Luk 22:56-62; Zân 18:15-18, 25-27)

⁶⁶⁻⁶⁷ Âpme Pitayañ mka temañ keyet kimbat keñañ tep kât tapme sâpe sâpe bumbu an sambe ekñengat ñeñañinañgat mulup imbi ñenañ koti Pita ekmototi zeye, “Geñ kapiyañ Zisas Nasalet mkaengatnañ ekmak manik.”

⁶⁸ Zeme Pitayañ yañpemti zeye, “Geñ zet tazeni-gen ke yañañ ku nâyap.” Zemti set tokwakwalen metowesât mme sakokologañ kwitnañ yañbem kâkâkââk kuye.

⁶⁹ Âpme imbi keyañ metneti Pita ewe aikti am tabien ekñengat zeye, “An kapi Zisasiyelen mañgeyengatnañañ tazin.” ⁷⁰ Imbi keyañ kok zeme Pitayañ ewe yañge belaknik tapmetneti am tabien ekñenañ Pitayet zewien, “Penañ, geñ

ekñengalen mañgeengatnañ Galili msalengatnan kopmanan.”

⁷¹ Zeme Pitayañ zeye, “Neñ Kawawañgat zikatnan penañ zeyap, an ke ku nâyap. Neñ dâsuki zeyap beme Kawawañañ nâgât sekñ ñep saik kumnewe.”

⁷² Zemambe tati nâme sakokolok apmañañ kwitnañ sek zut kume Pitayañ eweñañ baenen Zisasiyañ, “Sakokolok kwitnañ zut kukupin tapme geñ yaññemane sek tuk bewe,” zeye ke otnâmti keñañ bekañañ penañ beme si sum ñetñet temañ mti tusumti suye.

15

Loma gapmangalen an ñeñañ ñen Zudia msalen matatan kwitnañ Paillet ekmagen wati mebien

(Matiyu 27:1-2, 11-14; Luk 23:1-5; Zân 18:28-38)

¹ Msat msasâgât tapmme sâpe sâpe bumbu an ñeñañ ma sesewat mka temañgale an damuñ notnañ ma zii zet zikat indanda an ekñeñañ ondekti, “Zisas zigok msasenuñ,” zemti zembiliwati am notnañañ Zisas tek katiññañañ betnañ zamti amobotnañ Pailletmagen wapmepme ² Paillelañ Zisas yañkwesimti zeye, “Geñ penañ Zuda am ekñengalen Amobotnañ manik?”

Zeme Zisasiyañ zeye, “Zet penañ ke zenikmak.”

³ Âpme sâpe sâpe bumbu an ñeñañ ekñeñañ zet dâsuki zet sambe sekñanen bemzewien. ⁴ Kegok zeme Paillelañ yañkwesiye, “Am sambeyañ gâgât bemzenze zet sambe tazeip. Âpme geñ ekñengat zelin dopmañ ñen gilik zenzeyelen mtatnik ma yek?”

⁵ Yanƙwesime Zisasiyaŋ dopmaŋ ñen ku gilik zem zeyeyepmti Paillelaŋ nâmtemtem penañ mp-eye.

Paillelaŋ Zisas gakikiyet zemdelaŋ zempeye
(*Matiyu 27:15-26; Luk 23:13-25; Zân 18:39-19:16*)

⁶ Nup kan katan Aŋgalalaŋ Kendo matakwatemiennen amobotnaŋ Paillelaŋ am mka katikŋaŋgataŋ ñen amnaŋ zetnaŋ zemdelaŋ zempeme makwawetan. ⁷ Kogogapm an notnaŋ ekŋenaŋ gapmanmak kasa mwati am notnaŋ indome gakiwien keyepmti an ekŋen ke indatimti mka katikŋaŋ meindewien. Ekŋenmagengataŋ an ñen kwitnaŋ Balabas egaŋ keƙogak kasaen meti am notnaŋ indoye keyepmti mka katikŋaŋ ilinsakwep met indeme matatemien. ⁸ Âpme am sambe penañaŋ Pailletgalen mka solonan koondakti Pailletgat nup kan katan Aŋgalalaŋ Kendoen mamtan keyet katan mimiyeleŋ yanƙwesiwien. ⁹ Yanƙwesime egaŋ zeye, “In neŋ Zuda am ilinaŋgalen Amobotnaŋin nâmpema inmagen kokogalen nâip?” ¹⁰ Amobotnaŋ Paillet egaŋ sâpe sâpe bumbu an ñeŋaŋ ekŋenaŋ Zisasiyet keŋ kuku mti pien wakolo e nâmtatiyepm keƙok indayaŋkwesiye.

¹¹ Âpme sâpe sâpe bumbu an ñeŋaŋ notnaŋ ekŋenaŋ am ke tabien ekŋengataŋ keŋin walatin-demti zewien, “In Zisasiyet munduman Balabas zempeme kwatotogataŋ,” zeseip.

¹² Zeme Paillelaŋ ewe indayaŋkwesimti zeye, “In Zuda am ilinaŋgalen Amobotnaŋin, ek neŋ zigok msasayet nâip?”

13 Indayan̄kwesime ek̄nen̄ ṅagak palen zewien, “Tewen kumasasok peme gakik!”

14 Zeme Pailelan̄ indayan̄kwesiye, “Egan̄ kwileki yom mgeyepmti tewen kuseip?”

Yan̄kwesime ek̄nen̄ sambeyan̄ kwizet ṅagak ewe mti zewien, “Tewen kumasasok peme gakik!”

15 Kegok zeme Pailelan̄ am ek̄nen̄ ken̄in mme oloṅen bembeyelen n̄am̄ti Balabas n̄ampeme ek̄nen̄magen mege. Mti Zisas zemdelan̄ zempeme Pailletgat mulup anene ek̄nen̄ ṅandiw̄an̄ witikti tewen kumasasok pepeyet kasa kuku ek̄n̄engat belinan̄ bemindeye.

An kasa kuku ek̄nen̄ Zisas sek̄neyak igak igak msawien

(Matiyu 27:27-31; Zân 19:2-3)

16 Kasa kuku an notnan̄ ek̄nen̄ Zisas wati Pailletgalen mka teman̄ meti kasa kuku an notnan̄ indakumtetime 17 kopmâpme ek̄nen̄ melakandu ṅaman̄ amobotnan̄an̄ mamundun̄mamtemien keboṅan̄ Zisas mundun̄pewien. Ma amobotnan̄an̄ bundun̄ mamundun̄mamtemien keyet sesepman̄ ek̄nen̄an̄ sepmen̄ mun̄gumti ṅok̄nanen̄ mundun̄pewien.

18 Mundun̄pemt̄i yan̄bem kwizet kalian̄ msamti zewien, “Zuda ek̄n̄engalen Amobotnan̄ ṅen̄ ewe gakikipiṅ kan teepman̄ mamambanik!”

19 Zemti puṅ kasetnan̄an̄ ṅokasetnanen̄ somti zawagan̄ wasakpemt̄i belak segan̄ etan̄ dâsuki beke pedondom samti zemsesewatpewien.

20 Ek̄nen̄an̄ mobotnan̄ ma pep kegok tapmsaneti kasa kuku ek̄nen̄an̄ Amobotnan̄galen melakandu mundun̄pewien. Ke gulun̄pemt̄i ik̄nan̄galen

itnanan keyan ewe gilik ze mundunpenti tewen kumasasok pesâgât wapmebien.

Zisas tewen kumasasokpewien

(Matiyu 27:32-44; Luk 23:26-43; Zân 19:17-27)

²¹ Selen mepmambe an nen aikbien kwitnanan Saimon ek Aleksandia ma Lupus egegat biwit. Ek Apelika msalengatnan mkanan Sailini keyetnan koti Zudia msalen ke mamtan, an keyan Zelusalem mka teman mesâgât tapmepmangeyan selen ke aikti Zisas ku masasokpepeyelen tepman iknan pumti taolat kopmange ke mukulem mti pupuyet ze kanan ²² mpeme pume Golgata kanaan mowesât mowebien. Golgata kwit keyet yanana “am nokanzinan ekngalengalen mundum.” ²³⁻²⁵ Kanan ke moti Zisas tambunan 9 kilokat tewen masasokpenti gwiliman kumpewien mti sindem teman ku nânâyet nâmti wainmak sakokolokgalen munzina kanananmak lelinti sawienan egan niniyet wisat mge. Âpme kasa kuku an eknenan kwitnan kwitnanan gulum m timti mange kwep bemti nanan guluk gilik mti an kwiyan nanan omba kum timti katan sangum melakandunan kwep kwep tiwien. ²⁶ Kumasasokpenti tep keyet palen meluwan kapigok kumpewien,

“AN KAPI ZUDA AM EKNENGALAN
AMOBOTNAN.”

²⁷ Kan keyegak am indomti milawalin kambu matimtemien eknenmagengatnan an zut nen Zisasiyet betnan penaset ma alomeset kumasasok idewien. ²⁸ [Kegok mme Kawawan galen zet zapat itnanan meluwan pigok miminan ke penanan

sokbeye, “Ekñenan̄ ek am bekanan̄ egetmak temakwep tusumti indowien.”] (*Aizaya 53:12*)

²⁹⁻³⁰ Âpme amnan̄ selen mebekoti Zisas ekti tete pulet msamti zewien, “Anben̄gwa egit! Geñ Zelusalem sesewat mka teman̄ beke asekti kasup tugat keñanen etan̄ walasât manzenik wan geñ gitan̄gat sekdi mukulem mpemti tewengatnan palam kwatot!”

³¹ Naman ekñen sâpe sâpe bumbu an ñenan̄ ma zii zet zikat indanda an ekñenan̄ ilinak zenâ zenâ mti zewien, “An kapiyan̄ am notnan̄ ñep mamukulem miindeinan̄ naman ikñan̄gat sekñan̄ ñep ku mukulem mpen. ³² Ek Kilais Israēl am ningalen Amobotnan̄ penan̄ mamain beme tep ke pemti kwatopme ekti egat penan̄ nâmkiñpesenup.” Zeme an zut tewen ilinsakwep kumasasokindewien egelan̄ kegogak zemtalalat zet zewun.

Zisas gakiye

(*Matiyu 27:45-56; Luk 23:44-49; Zân 19:28-30*)

³³ Tewen ke kumpeme anzam tatnepeme meti msat tinsutnan penan̄ 12 kilok beme kasup zikatnan̄ sop kume tambumbuyan̄ msat katan̄ sumun̄ tatnepeme gasiyet 3 kilok beye. ³⁴ Kan keyegak Zisasiyan̄ Zuda zeleset kwizet pigok kuye, “Eloi, Eloi, lama Sabaktani?” Zet keyet yan̄an̄ kapigok, “Kawawan̄ñ, Kawawan̄ñ, kwilekiyet bamkumnenik?”

³⁵ Kwizet kegok kume, am notnan̄ sokñanik tabienan̄ nâmti pigok zewien, “Nâip, Zisasiyan̄ golan̄ zenze an Ilaizayet kwizet takun.” ³⁶ Âpme Zisasiyan̄ eyak geyak teman̄ tatime an ñenan̄

winde bemti met kwileki ñen yembem nembon ke mti wain tu akñañ keyet keñañ peme topme mkwat puñ kasetnañ palen zampemti Zisas same beseseyet nâmti mge. Mti zeye, “Yegat kame nin belak tati ekmann golan zenze an Ilaizayañ kot mukulem mpesem manze ekne!”

³⁷ Kegok tazeme Zisasiyañ kwizet temañ kumti keyegak gakiye.

³⁸ Kan keyet Zelusalem sesewat mka temanen sanġum teepmañ mapeme totatatnañ keyañ gwaengatnan yañbem endelepeme mane mane tot yañañ baen endelet delañ zemti metat kotat mge. ³⁹ Âpme kasa kuku ekñengot ñeñañinañ taekme Zisasiyañ gakime Golgata kalañañ mâkinañ ma kwitnañ kwitnañ sambe notnañ ke sokbeme ekti zeye, “Penañ sukwep an kapi Kawawañgat Nemunañ penañ!”

⁴⁰ Imbi notnañ ekñenañ kegogak beñañik tati Zisas ekti timti tapmambien. Imbi ekñen keyet kwilin: Malia Maktala mkaengatnan ma Malia Zems nemba zomolim ma meniñañ Zoses egegat mamit ma imbi ñen Salome ekñen kegogañ tapmambien. ⁴¹ Zisasiyañ Galili msalen mamtanen kan keyet imbi ekñen ke ma imbi notnañ ekñenañ mâpmamti mukulem mampemtemiangapm Zisasiyañ Zelusalem mkaen kopme ekñenañ keyegak mâti kobien.

Zisas sekñañ nanzañ enzuñañen bewien

(Matiyu 27:57-61; Luk 23:50-56; Zân 19:38-42)

⁴²⁻⁴³ Zuda ekñengalen kâtnânâ kan sokñañ beme weyeyañ mulup mimi kan keyet Zosep Alimatia mkaengatnan an keyañ koti amobotnañ

Paillet egat zikatnan nâmtalati kingagapiñ motati Zisas sekñan nâmpeme mâtâpmti mebembeyet yañkwesiye. Zosep ek Zuda an ñeñan ekñengalen mangeengatnan an notnan ekñenan ek kwizet buñaman temangapm egat nâme mobotnan mambemtan. An keyan Kawawanğalen zemâtâtâtgat katnanen mama eegat damuñ matatan. ⁴⁴ Egan mezeme Pailelan sakwep gakip zemti nâmtemtem mti kasa kuku ñeñangat zeme kopme yañkwesiye, “Zisas ilak gakip?” ⁴⁵ Yañkwesime, “Egan ilak gakip,” zeme nâmti Zosewan sekñan mmet sumen bembeyet ⁴⁶ nâmpeme Zosewan met sanğum satnan ñen kwitimti met Zisas sekñan tewengatnan mpeme topme sanğum satnanan sumunñti am sum nanzan ñen kakalim pepeñan keyet enzuñanen mebepemti nanzan teman ñen mewililipemetot aimboñan bekek tage. ⁴⁷ Malia Makdala mkaengatnan ma Malia Zoseyeyet manan egelan taekmalu Zosewan Zisasiyet sekñan mmet beye.

16

Zisasiyan sumengatnan wage (Matiyu 18:1-8; Luk 24:1-12; Zân 20:1-10)

¹ Zuda am ekñengalen kâtnânâ kasup kwep elak tapme delan zeme imbi tuk Malia Makdala mkaengatnan ma Malia Zemsiyet manan ma Salome ekñenan wet sesikñan dolakñan Zisas sekñanen zulutpepeyeyet met kwitimti bewembien. ² Yan Sonda tambuñan penan kasuwan alagak patan zemkwapme keyegak am zaimen mebien.

³ Selen mepmambe ilinak pigok zenâ zenâ mtap-mepmambien, “Pe kwiyan penañ nanzan teman aimbonañ bekek tazin, ke mâtâtndeme keñan moti sekñañ zulupesenup?” ⁴ Zemambe ekñenan beñañ pienen metati ekme nanzan teman penañ pi walak ñenan kwanzepeme nanzan aimbonañ ñandem tage. ⁵ Ke ekti ekñenan mobotnak amsum nanzan aimbonañ keyet keñan moti ekme anemba zomolim melakandunañ satnañ teepmanañ mundumti bet penaset totapme ekti endilipeme ⁶ indikti imbi ekñengat pigok zeye, “In endilipepepiñ neñ nâyap in Zisas Nasalet mkaengatnañ tewen kumasasok peme gakime mkobemien ke eksât kolip. Ek pi ku tazin. Ilak wati melepgat mundumanñ etañ pi tazingat egit. ⁷ Keyet in met Zisasiyet nembañane Pita ma notnañ ekñengat pigok diindoit: ‘Eweñan baenen Zisasiyan diindoye keyet katanñ in Galili msalen ñeñañ bemindemti metatme meekbep.’ ”

⁸ Zet kekok zeme imbi ekñenan nâmti keñin punpunñ mme sebelañ diñdiñ mti nanzan keñangatnan kwakwatnak toti am zaim katipemti windembem mebien. Kogok mbiengapm kiñgagalañ sekñin sumuñme selen am ñengat zapat dundundupiñ belak windembemti mebien.

Zisasiyan Malia Makdala mkaengatnañ sokbemsaye

(Matiyu 28:9-10; Zân 20:11-18)

⁹ Zisasiyan Sonda tambunan penañ wati ñeñañ penañ Malia Makdala mkaengatnañ ke sokbem-saye. Imbi ke eweñan baen Zisasiyan ikñañ we bekanañ 7 kekok mâpeye. ¹⁰ Am itnañañ baenen

Zisas mâti mamtemien ekñenañ keñin nukñañ beme nâpeme mekwapme sumti matatemienañ imbi keyañ winde bemti met Zisasiyañ sokbemsame ege keyet zapatnañ pigok diindoye,¹¹ “Zisasiwan gakikiengatnan wati alik tapmain,” kekok diindome ekñenañ zetnañ nâme penañ ku beye.

Zisasiyañ an zut nâmkinpepenjtmak sokbemidaye

(Luk 24:13-35)

¹² An zut nâmkinpepenjtmak egelañ Zelusalem mka temañ katipemti selen tapmepmalu Zisasiyañ sepemañ asekti am belakñañ ñen nembon bemti egetmagen mesokbemidame¹³ ilinsakwep zepmak zepmak metneti egañ gelañ zemepme an zut egelañ gilik zem ewe Zelusalem mkaen koti namba notnañ ekñengat diindome ekñenañ zelit keyet nâme penañ ku beye.

Zisasiyañ nembrañane 11 ekñenmagen sokbemindaye

(Matiyu 28:16-20; Luk 24:36-49; Zân 20:19-23; Nembayelen Muluwin 1:6-8)

¹⁴ Keyepmti nembrañane 11 ekñenañ meu nini mundumen totati meu tatnime Zisasiyañ kot sokbemindamti, “Am notnañañ neñ gakikiengatnan wala kekok diindome kwilekiyet keñin katikñañ beme ekñengalen zet ke ku nâmkinpeip?” Zemti memendep mimindamti¹⁵ naman tusum zeye, “In msat katan meti am sambe Kawawañgalen Zet Zapat Dolakñañ Penañ diindome¹⁶ am ñenañ nâmkinpem nemti tu

zulube ek mama kanzizit tiwe. Âk am ñen egañ nâmkinpem nenepiñ mbeen ek bamgat zet muluwen moti walelet aikbe. ¹⁷ Am neñ nâmkinpem newep ekñenañ mulup kapigok mmebep. Nâgât kwitnnanen kumti am we bekañ ñep mâindewep ma zet ñandañ ñenñaset zewep. ¹⁸ Ma ekñenañ menemae mee pi ke belañ ñep atawep ma kwitnañ kwitnañ tu meu mgasik notnañ amnañ nimti gakikiyelenangut ekñenañ nimti ku gakiwep. Ma am zawatmak belinan sekñinan bem dundume ekñenañ ñep ewe alik bewep.”

Kawawañañ Zisas kululuñen wapmoge

(Luk 24:50-53; Nembayelen Muluwin 1:9-11)

¹⁹ Zisasiyañ zet kekok zemdelañ zemti tapme Kawawañgalen windeyañ mpeme katiindemti kululuñen moti egañ Kawawañgat betnañ penañ windeñañmak keyeset totazin. ²⁰ Mowepme nembajane ekñenañ Zudia msat katan meti Kawawañgalen Zet Zapat Dolakñañ pi zemkawañ bewien. Kan keyet Amobotnañañ iññañ winde indame menok kwitnañ kwitnañ mti zelin mme windeñañbeñ etañ bemâge.

Kawawangalen Tâtâ Alakŋaŋ
The New Testament in the Nabak Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Nabak long Niugini

copyright © 1988 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nabak

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-08-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

ea68a902-358a-5c72-82de-a583fc4809e7